



Stockholm, Gernands Boktr.-Aktie.

52 A (Julnummer)

Torsdagen den 24 december 1891

4:de årg.

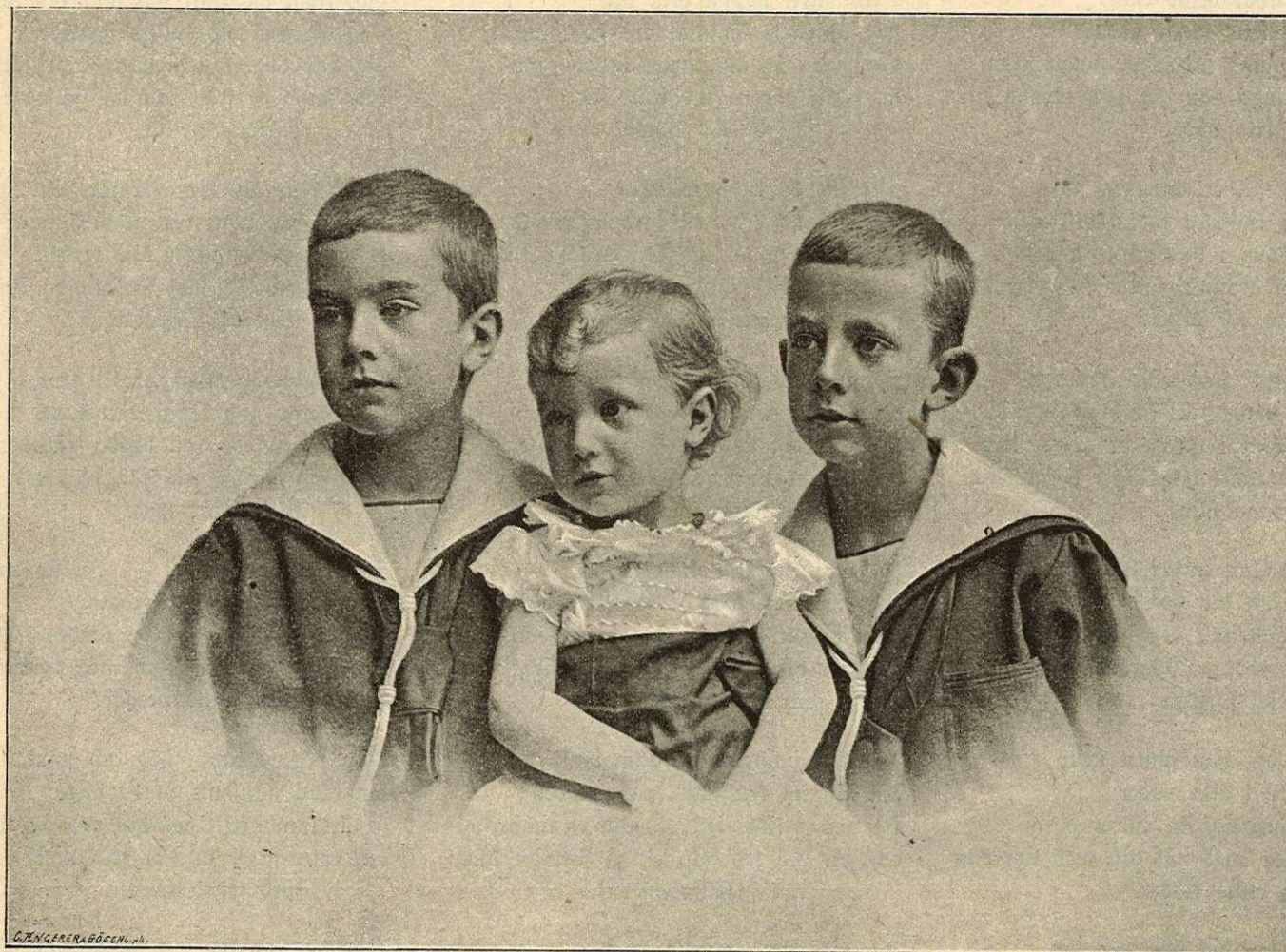
Prenumerationspris pr år :
 Idun med Modetidning och koloreade planscher kr. 8:—
 Idun m. Modet. utan kol. pl. » 6: 50
 Idun ensam » 4:—

Byrå:
 Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr.
 (Aftonbladets nya hus.)
 Prenumeration sker bäst å närmaste postanstalt.

Redaktör och utgivare:
FRITHIOF HELLBERG.
 Träffas å byrån kl. 12—1.
 Allm. Telef. 6147.

Utgifningstid:
 hvarje helgfri fredag.
 Lösnummerpris: 15 öre.
 Julnumret 50 öre.

Annonspris:
 35 öre pr nonpareillerad.
 För »Platssökande» och »Lediga platser»
 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
 Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.



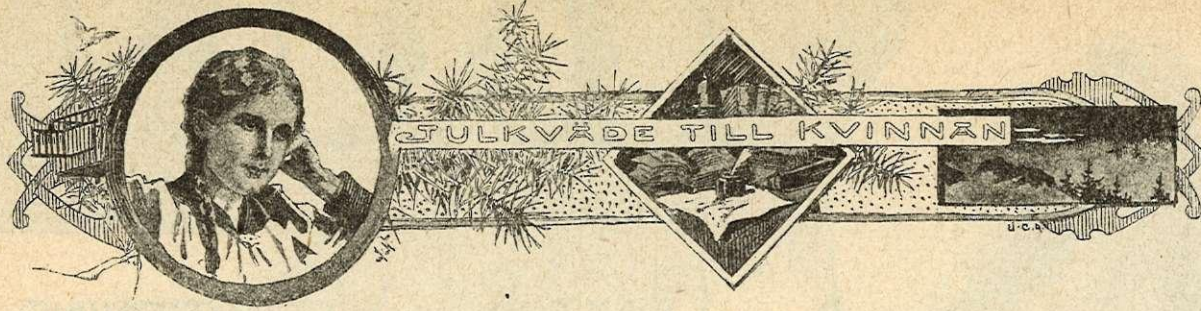
G. ENGSTRÖM & SÖN, H.

Konungahusets yngste.

GUSTAF ADOLF
 hertig af Skåne
 Född 11/11 1882.

ERIK
 hertig af Vestmanland
 Född 20/4 1889.

CARL
 hertig af Södermanland
 Född 17/6 1884.



S nart skall vid nordavindens sus
midvintern våra nejder hinna.
Då samlas vi till fest i hvarje hus,
då värmer härdens eld, och tusen ljus
i kvällen brinna.

Så firas mänsklighetens dag,
då kärlek bröt förtryckets välde
och drog sitt första, stora andetag
i ljus och frihet — och mot våldets lag
sitt anspråk ställde.

Tu har det minsta barn sin rätt,
sin borgarrätt i ljusets rike.
På slafveri är mänskligheten mätt,
ty inför Gud enhvar är rätt och slätt
den andres life.

Naturens gåfvor delar han,
så långt naturens lagar råda:
så en blef kvinna född, en annan man,
dock ej slafvinna hon och han tyrann,
men fria båda.

Hur gick då till, att mannen fått
all makt och kvinnan endast plikter?
Han är ju kung i verklighetens slott —
när hon som drottning firas, sker det blott
i sång och dikter.

Så gick det till: med våld han tog
sin makt — hans rätt är blott en villa.
När du försänkt i ljusva drömmar log,
med styrkans makt han dig i bojor slog,
du svaga lilla!

Tu äflas han att smickrets gift
få drypa in uti ditt öra,
och mellan gallren i ditt jungfrustift
med unken visdom, smugglad ur en grift,
din själ förföra.

Och lyfnar du, han finner strax
dig passa bäst i alla väder
att klippa barnsligheter till med sax
och lappa hop med nål och tråd och var
hans risna kläder.

Dock finner han dig trög och lat
och gagnlös i det hela taget,
om du ej hinner ordna dina fat
och färdig har en läcker middagsmat
precis på slaget.

I denna tränga, lilla värld
allt mindre blir du själf och trängre:
hvar egen tanke, fritt i själen närd,
till fäst förvisnar, i sitt frö förtärd. —
Det går ej längre.

Så vakna ur din långa dröm
i klosterlif och borgruiner
och bada dig i lifvets friska ström,
som tidehvarfvet födt, och se och dö, —
hur solen skiner!

Sätt sagen till de strama band,
som dina former sammansnöra!
Fäst släpet upp med nål och tråd ett grand,
att utan möda du på egen hand
dig fritt kan röra!

Med varet stoppa örat till,
när smickrets dumma ord dig hinna!
Låt sedan se, att något mer du vill
än skala päron eller steka fill,
fast du är kvinna!

Fick icke du en hufvudskål
med hjärna och med samma vindlar
som mannen — och för samma ändamål
två ögon och i öppna ögonhål
förutan bindlar?!

Så nyttja då, hvad Gud dig gaf,
och lär dig både se och tänka!
Välj mellan natten i en murad graf
och dagens ljus i rymdens fria haf,
där solar blänka!

Fick icke du, som mannen fick,
ett hjärta, värmdt af röda blodet,
som genomströmmar dig hvarst ögonblick
och ger hvar lem, hvar fiber färg och stik
och höjer modet?

Fick du ej lungor och som han
och samma kraft att draga anden?
Så andas lika fritt då som en man,
och gör dig lös och fri, så fort du kan,
från snörlifsbanden!

Ja, följ din mänskliga natur,
och styr din flykt i nya kofor
från krönet af den höga fängelsmur,
som sekler byggt omkring din jungfrubur
och pryddt med roser!

Flyg som en lärka glad och fry
från tvång och mörker och befymmer!
Ty sommarljusa, bättre dagar gry,
då knappast skuggan af en morgonsky
din bana skymmer.

Flyg högt i rymdens djupa blå,
så högt som än en stjärna tindrar,
så långt som tankens djärva vägar nå!
Ty intet galler, ingen mur ändå
din vinge hindrar.

Omätligt vid är världens sal,
dessa slut en flykting än ej hunnit:
där kan du söka fritt ditt ideal,
och väl, om, när du sökt och gjort ditt val,
dig själf du funnit.

Ja, känn dig själf och släck din törst
i sanningens och ljusets floder!
Då blir du fri från alla bojor först,
och bland de fria skall du själf bli störst —
de fries moder.

Ty det är du, som formar allt,
vårt lynne, våra framtidsdrömmar:
det nya släktet tager din gestalt
och själfva Nornan, så som du befallt,
vårt öde fömmar.

På fädrens grafvar gräset grov,
men deras hug i barnens sinne.
Om du en dag vill blifva hjältars mor,
bered din kropp och själ, ty förr'n du tror,
vår tid är inne.

Skänk Sverige män! — Det är din plikt,
ty friget fina pilar hväfar.
Det talet är ej mer den räddes dikt,
det är en sanning, som med centnervikt
vår samtid präfar.

Tog väger granen hög och stark,
om blott naturens sunda safter
få strömma fritt emellan ved och bark
och roten suger ur vår fria mark
med friska krafter.

Vär du som hon, — ej för att stå
i glans en stund vid juleborden,
men för att bära högt, i ljus också,
vår svenska flagg, hvar stund till strid vi gå
för fosterjorden!

Ernst Halmgren.



Betlehemsstjärnan.



Dyrast bland julens alla minnen, hvilka åt de kulna midvinterdagarne förläna ett så egendommeligt skimmer af ljus, frid och värme, strålar med underbar, stilla glansjulens eller Betlehemsstjärna, hon, som en gång lyste österns sökande vise vägen till krubban. Hvar man skall finna henne, denna strålände stjärna, som genombrutar nattens mörker och lotsar tidens sökande öfver världshafvets bränningar och skär fram till Guds himmel, har i alla tider utgjort den stora, öfver allt annat viktiga frågan. Förgäfvets söker du henne genom tubens fjärrglas eller från observatoriets höjder. Men barnet finner henne från sin fromma moders knä. Sjömannen finner henne stundom, där han bland yrande vågor och vilda brottsjöar plöjer aflägsna farvatten, finner henne, när han i den heliga natten knäpper bedjande händer samman för sig och sina kära. Och dessa, som nu från den ensliga hyddan på stranden kasta spanande och längtande blickar utåt de skummande vågor, de finna den stjärnan, som leder den vilsne rätt, hon, om hvilken julevangeliet förkunnar: »och si, stjärnan gick före dem», och som nu ensam i den heliga nattens stillhet är det tysta vittnet till tvänne befyrdade sjäalars möte i förenad bön, hopp och längtan.

Och hvad budskap bringar hon, denna högtidens minnesrika stjärna? Hon visar framåt till ett stilla fadershus med många boningar, strålände af ljus och kärlek, af frid och försoning. Hon för oss till minnes en barndomsvän, som för hvarje gång han kommer, kommer lika kär, lika efterlängtd, lika rik på ljus och tröst.

Ja, en barndomsvän, en vän från lifvets skäraste vårdagar, då man på sin moders knä fick sin första lektion i himmelens astronomi, så full af värmande kärlek och helig poesi. Huru tysta och undrande blefvo ej de stojande små, när de från kärleksfulla läppar fingo höra om Guds storhet och majestät, hans makt och hans kärlek såsom texten till den levande illustration, det hänförande skådespel, som bakom den upprullade gardinen så färgrikt mötte dem från den stjärnklara natthimmelen. Det låga barnkammarfönstret öppnade för den häpnad barnablicken utsikten till underbara, oändliga rymder. Och i denna stämning, hur fängslande klingade ej för det oförvillade barnasinnets det sköna julevangeliet om änglarnes korus, ljusglansen från öster, herdarnes förfaran och Betlehems »gångande» stjärna. Hur härlig tedde sig ej hans boning, som från så många tusen och åter tusen fönster återstrålade himmelens höga under. Den nordiska vinternatten med dess höga stjärnetält, utspändt öfver det dunkelhvita snötäcket, framkallade så mången undersam fråga öfver barnsliga läppar:

»Blinka, lilla stjärna där,
Hur jag undrar, hvar du är.»

Undrar, hvar bland de många tusen andra hon är att söka, denna stjärna, som tänder hoppets ljus i tviflarens själ, som kommer den härdade, i tusen strider pröfvade mannen att värmas af vekare och mildare känslor. Undrar med liten pilt i »ödemarkens jul», hvar Jesu stjärna månde vara, detta rena ljus från ofvan, som stämmer själfva ödemarkens ulf till mildhet och skonsamhet samt tinar upp egoistens frusna hjärta och gör honom ödmjuk och barmhärtig.

Och dock, du hade redan funnit henne, där du som barn »med hjärtat varmt och ögat lyst» fröjdade dig åt julens under och hoppfullt blickade framåt mot kommande dagar, trygg under inflytandet af den lyckliga stjärna eller snarare de goda änglar, som vakade öfver din bardoms dagar. Det låg någonting så sublimt i denna barnsliga tro på omedelbar förbindelse med det öfverjordiska.

Men liten blef stor, och barndomens år försvunno. Föräldrahemmet var snart ett svunnet eden, som mer och mer tonade bort i blånande fjärran. Jul kom och jul gick, för hvarje gång förande med sig fångtet fullt af ljusa, värmande minnen, minnen, i »hvilkas krets du förr bad din barnabön och drömde din barndoms fagra vårdrommar. Stjärnorna lyste lika klart som förr ned på din stig. Men samma härlighet strålade ej längre fram genom dessa tindrande stjärnefönster. De lyste nu kallt, så kallt; de voro ej mer de kärleksfulla ögon, hvarmed Gud såg ned till sitt barn. Lilla Fannys ord i sången:

»Lilla Fanny såg så glad
Uppåt stjärnorna och sad:
Med hvad många ögon ser
Gud på Fanny ner.»

— de orden värmdo ej längre ditt hjärta. Hvarför? Jo, Betlehems stjärna hade slocknat för dig och mörker inträdt. Och i detta mörker hade en härjande frostnatt farit fram öfver din oskulds skära rosengård och kommit dess knoppar att förfrysas och dö för otrons och hånets iskalla omfamning. Din jul var borta, och dess stora fröjdeämne mäktade ej längre göra ditt hjärta rikare, varmare, gladare.

År hade farit fram af vexlande sorger och fröjder. Det var jul igen, och du befann dig åter i det kära hemmet. Allt var sig där så likt, som om det varit i går, du lemnat det. Endast de gamla kärans anleten hade förändrats och under ljusnande lockar allt mer förklarats till en andlig genomskinlighet, som bådade skördeanden. Eljes allt som förr. De små sparvarne hoppade gladt omkring på de, högtidens till ära, för dem utsatta julkärfvarne. Julaftonens helgsmålsringning ljöd så högtidligt öfver den stilla, landtliga bygden, ljöd som en fridshelsning från forna lyckligare tider. Den heliga aftonen sjönk ned så tyst och stilla öfver det åldriga fromma hemmet. En stämning af högtid var lägrad öfver allt i hvarje vrå af huset. Allt hviskade: god jul, fridfull jul; endast ditt hjärta kände sig därunder allt mera fattigt, tomt och kallt.

Så till sist öppnades den gamla boken, och nu ljödo från andäktiga läppar de heliga orden. Hvilka minnen vaknade ej nu i din själ. Betlehem, herdarne, barnet i krubban, den ljusnande natten öfver österland, ja, öfver hela världen — allt detta, som fordom gaf lif och färg åt din jul, trädde åter fram i hela sin rika färging, såsom när du hörde det för första gången, i samma hem, från samma läppar. Du vaknade liksom från en dröm, en mångårig sömn i fridlöshet och fattigdom och kände dig åter rik som barn i hemmet. Julfriden, sabbatsstämningen därinne, de minnesrika orden ur julevangeliet, allt göt sig som stilla, milda, varma droppar öfver ditt frusna sinne.

Du var åter i detta kära hem, där minnenas röst hördes öfverallt hviska om forna lyckliga dagar. Allt var tyst och stilla, så tyst och tillika så högtidligt stämningsfullt det kan vara en vinternatt i Norden, då

»tusen, tusen stjärnor glimma
på den mörkblå himlens grund.»

I ett nu genomlefdo du det flydda. Du tyckte dig åter vara ett litet barn på din

moders knä, som undrande sporde, »hvar Jesu stjärna månd' vara», hon som skänker frid åt oroliga hjärtan och lyser oss vägen. Då brusade som ett svar fram en stjärnesång, en sferernas harmoni, ett högstämmt »gloria in excelsis» under de höga hvalfven. Du började förstå stjärnornas språk, du började ana, att de voro Herrens ljus, alla dessa som brunno i himmelens höga salar, och att hvar och en af dem i viss mening var en Betlehems stjärna, tänd att lysa oss fram till kärlekens källa.

Var det en dröm, allt detta? Kanske, men då en ljuf dröm med ett luft uppvaknande till en glimmande julmorgon. Härligt strålade templet där borta med stilla värmande sken öfver den snöhöjda bygden. Ännu härligare strålade det tempel däruppe, som ej af människohand vardt byggt. Och båda lyste de i den tidiga ottan till den ende eviges ära.

K. A. Hagström.



Tant Lovas juldag.

Af Elin Ameen.

Med teckningar af Axel Sjöberg.



Det tjänar till ingenting att förneka, att tant Lova hörde till den klass af dessa traditionella »gamla mamseller», hvilka visserligen numera hålla på att försvinna, sedan kvinnofrågan haft det lyckliga resultatet att på olika områden, förut förbjuden mark, finna verksamhetsfält för ogifta kvinnor, men hvilka vi dock alla eller de flesta af oss känna igen från såväl verkligheten som skildringar i tryck.

Tant Lova själf hade uppfostrats i ett gammaldags, förmöget hem i den högre ämbetsmannaklassen. Hon hade flitigt hållits till nålen, och åtskilliga kuddar, dukar m. m. af urblekt silke och svartnadt guld, broderadt på sidentyg, vittnade ännu i hennes hem om den stora färdighet hon i konstsofnad uppnått i sin ungdom. Hon hade äfven fått den bästa uppfostran, som den tiden bestods en ung dam, talade franska och hade spelat klavér. Hon hade till och med som helt ung farit i täckt kalesch genom halfva mellersta Europa, i sällskap med far, mor, kammarjungfru och betjänt.

Tant Lova såg den tid, under hvilken hon från barn blifvit ungmö och från ungmö mogen kvinna, i ett idealiskt skimmer, då allt var väl beställt. Den närvarande tiden däremot, då hvarje dag förde henne ett steg längre ned för ålderdomens sluttande plan, var för henne en källa till ständig förargelse öfver dessa nya »påhitt», detta nervösa jäktande och framför allt det för henne oförklarliga och förkastliga i kvinnans sträfvande efter jämnlighet med mannen.

»I min ungdom», hette det alltid med ett kast på hufvudet och en snörpning på munnen, och den, som var inom hörhåll, fick detaljerade beskrifningar på den tidens sedesamma och väl uppfostrade ungmör. Men värst var det, när hon kom med »i min mors hus», hvilket yttrades med en värdighet och en tonvikt, som ofta härmades af släktens ungdom. Detta »i min mors hus» följdes vanligtvis af en föreläsning för de unga fruarna om den ordning, flit, matlagning, indelning af dagen och inrättande af boningsrum, som där varit rådande. Men skam till sägandes, var där ingen af fruarna, som brydde sig det minsta

om att rätta sig därefter. Ingen enda steg upp klockan fem om morgonen för att öfvervaka tjänarnes tidigare göromål och se »väfstolen» i gång. Knappast en af dem hade i hela sitt lif sett en väfstol, förrän det på senaste åren blifvit modernt med de små salongs-väfstolarne för fantasiartiklar. Icke heller kunde de unga damerna förmås att stryka upp håret från sina pannor och nyttja kvittenkärnor, som bruket varit i tants nngdom, ej heller ville de gå till den andra ytterligheten och draga ner det i en gardin på hvardera sidan om kinden, såsom tant haft sitt sedan trettio år tillbaka — n. b. i form af lösben. I stället florerade pannluggen i hela släkten, trots tants fasa och vredgade anmärkningar. Det riktigt vimlade af ljusa och mörka luggar, som antingen hängde tjocka och raka

på någon fruktkompott eller tårta, som nyttjats i hennes mors hus. Likaså voro släktens alla barn ålagda att visa henne den största vördnad och regelbundet göra henne sina visiter samt då visa sig så älskvärda som möjligt på ett stillsamt, för tillfället inlärdt sätt. Men tant Lova betraktade såväl dessa visiter som fruarnas anhållan om recepten med en viss misstro såsom icke rätt ärligt menade. Satt hon icke där, en ensam gammal fröken, med en försvarlig förmögenhet! Och måste icke, trots hennes goda helsa, hennes dagars tal snart, mycket snart vara räknadt! Det var naturligtvis *arfvet*, de gjorde sig till för! Men gumman tänkte med en viss skadeglädje på, att hon skulle bedraga dem alla — en välgörenhetsinrättning skulle få alltihop och släkten stå där med långa näsor! Men te-

nahjärta bland de många i släkten, som kunnat fästa sig vid den gamla, någon som kunnat roa och förströ henne, gå till henne frivilligt och gärna, utan att nu behöfva »köras» till det och mutas med nam-nam. Men det var tants misstro och styfhet, som höllo dem tillbaka och stötte dem ifrån henne. Och där var ingen som anade, hur sorgligt ensam den gamla i grunden kände sig, helst sedan alla från »hennes ungdom» offrat åt förgängelsen och knappast någon fanns kvar, som kunde sympatisera med henne om den gamla, goda tiden. Inte heller anade någon, att där under Lovas hårda, pansartäta korsett klappade ett mänskligt hjärta, likt alla andras, med en längtan efter kärlek, som lifvet aldrig gifvit henne. En sådan kärlek, som ingen rikedom i världen kan köpa, som ger sig



ända ner till ögonbrynen eller konstnärligt lockade öfver hvita pannor. Där var heller ingen, som tant förmått lägga bort turnyr, förrän modet en dag bjöd, att den skulle försvinna, då de med ens alla blefvo snäfvva som strutar, medan tant Lova allt från sin ungdom till nuvarande tider, med öfverhoppande af krinolinens period, nyttjat starkt styfkjol och däröfver från höfterna veckad klädning. Märk — *handsydd*; intet »maskinräckladt» fick komma på tants kropp, en symaskin hade, förklarlig nog, aldrig synt till i hennes mors hus.

Tant Lovas föreläsningar och förmaningar åhördes dock med yttre andakt och vördnad, allvarsamma miner och botfärdiga blickar från ögon, som, borta ur tants synhåll, strax efter strålade af skälmskt löje. Det var inte heller sällsynt, att en och annan husmor kom till tant Lova enkom för att be om receptet

stamentet var inte ännu upprättadt; med åldrigas vanliga afsky för att skriva testamente, liksom skulle det påskynda deras bortgång, sköt hon ständigt upp denna viktiga handling. Ty huru ond tiden än var, kände tant Lova ingen lust att ännu lemna den, och hon var inom sig mycket intresserad af släkt och grannars göranden och låtanden, ehuru hon låtsade ett öfverlägset förakt för den närvarande tidens personligheter.

Inte var väl hela släkten så egoistisk och hycklande, som tant Lova i sin bittra ensamhet lade den till last. Där fanns nog mer än en af fruarna, som tyckte verklig synd om den gamla och gärna skulle ha omfattat henne med uppriktig vänlighet, äfven om testamentet varit skrivet till förmån för någon annan, och som skulle egnat henne den bästa vård och förljufvat hennes sista ålderdomsdagar. Och nog hade där väl funnits något litet bar-

oegennyttigt, oreflekteradt. Eller bara att *själf* kunna hålla riktigt af någon, utan misstro, och att inte lemna en bunt värdepapper efter sig, när man dör, utan en enda liten gnista af en sådan där innerlig kärlek, som gör, att man inte tycker sig ha lefvat förgäves, utan dör nöjdare.

Men för hvarje år som gick blef det allt svårare att ge sig själf, helst där ingen kom till mötes. Egoismen, bitterheten och misstron växte. Och tanken på, att det hvilken dag som helst kunde bli för sent, verkade i ensamma stunder på tant Lova som ett glöd-gadt järn i öppet sår. Men där var ingen, som anade det, och hon dolde det inom sig som sitt lifs största hemlighet.

Det var sedan långa tider tillbaka brukligt inom släkten, att man turade med att bjuda tant Lova till söndagar och helger, och denna juldag skulle hon tillbringa hos kap-

ten Bruuns. Tant Lova hyste särskildt agg till detta unga par, ty hon visste, att de mer än de flesta bjödo henne, därför att de ansågo sig därtill nödda och tvungna. Men att neka infinna sig föll henne aldrig in. Hon njöt en bitter skadeglädje öfver att bli högtidligen förd till bordet af kaptenen själf och som hedersgäst placerad på hans högra sida. Hon tyckte särskildt i det huset om att göra sina hänsynslösa anmärkningar om serveringen, maten, vinerna, barnens själfsvåld m. m. Eller satt hon tyst, värdig, med neddragna munpipor, en stum förebråelse från den tid, då »i hennes mors hus» barnen ej fått öppna sina munnar vid bordet till konverserande, såvida ej någon äldre först tilltalat dem, gent emot denna nya tid, då barnen drogo förnämsta intresset till sig, då de pratade och skrattade, och då de äldie skrattade tillbaka åt dem och sålunda uppmuntrade deras själfsvåld.

Men om tant Lova var böjd för att ha någon favorit bland släktens talrika barnskara, så var det kapten Bruuns fyraårige son Harry. Utan att ha en aning om, att tant Lova kunde göra ett testamente, hade Harry fattat ett visst intresse för den gamla, ett intresse, som dock snarare var kuriositetens än ömhetens. Det var nästan, som hade hennes originalitet omedvetet slagit an på honom, och som studerade han henne, hennes hem, hennes sätt och ord med en psykologs intresse. Många gånger, när han var ute och gick med barnjungfrun, förmådde han henne att följa sig till tant Lova. Dittkommen, klättrade han upp i en högkarmad, antik länstol eller tog en träpall och satte sig vid hennes fötter och sade med sin min af putslystigt allvar:

»Haji pjata med tant Lova.»

Och han var alltid välkommen, och tant kunde inte förhålla sig stram vid hans lustigheter och barnsliga joller. Dessutom hade detta barn i sin oskuld gifvit tant Lova ett efterlängtadt bevis i händerna öfver hans föräldrars uppförande mot den vördade släktingen. Det hände nämligen flere gånger å rad, att tant Lova sökt dem, men ej lyckats träffa någondera af dem hemma. Detta föreföll tanten misstänkt, och då hon en dag fick samma svar, att »herrskapet nyss gått ut», men varit nästan viss om att höra kaptens sabel skramla från hans rum och fruns sängkammardörr hastigt slås igen, beslöt hon spionera ut rätta förhållandet. Sabelskramlet var hon alldeles viss på, men någon af jungfrurna kunde ju ha gått i sängkammardörren. Hon var inte så lomhörd, som folk trodde, hon hörde minsann mer, än de ville, bara att det var så modernt och fint, gubevars, nu för tiden att tala så där sakta och innanför tänderna, så att man fick lof att fråga om gång på gång.

Tant Lova hade seglat in i matsalen, där Harry lekte med en gunghäst, och när hon blef ensam med honom, passade hon på och sade i inställsam ton:

»Pappa och mamma är' ju hemma, eller hur, Harry lilla? Säg tant Lova det, så är du snäll.»

»Mamma spjäng in i skaffejet, näj tant kom, å pappa sa': däj kommej tant, då schap-paj ja'.»

Det var inte någon skvallerjuka hos Harry, endast ett enkelt omtalande af obestridda fakta. Han förstod hvarken, hvilket obehag han åsamkade sina föräldrar eller den tjänst han gjorde tant Lova, hvilken från den dagen fick ett högt begrepp om Harrys intelligens och observationsförmåga samt sedermera

såg i honom en bundsförvant, med hvilken hon stod i ett hemligt förstånd.

Julmiddagen var öfverstökad. Tant Lova hade placerats i ett litet kabinettt innanför salongen för att hvila litet efter maten. Hon hade slumrat till, då hon väcktes, af att en polska spelades upp på pianot ute i salen, där bordet flyttats undan åt sidan och granen ställts midt på golfvet med alla ljusen tända, skimrande med stilla, stjärnlik glans bland barrrens dunkelgröna. Och så togo de alla i ring, äldre och yngre, och dansade under jubel kring granen.

Tant Lova kunde genom salongen se dem ute i salen. Självt satt hon i halvmörker, då kabinetttet endast var upplyst af en skär, mattslipad taklampa. Därför var det också, som lyste ljusen därute från granen och lampetterna med så mycket starkare sken. Det gjorde ondt i tants ögon, hon blinkade och slöt dem sedan, allt under det musiken, klampandet af deras dansande fötter och det muntra skrattet hördes in till henne i ett virrvarr af ljud. Det kom öfver henne, starkare än någonsin, en smärtsam känsla af ensamhet — icke egentligen bitter, utan mera vemodig. Alla hade glömt henne eller brydde sig inte om, att hon fanns där i halvmörkret. De hade ju gjort sin skyldighet — satt henne i högsätet vid middagsbordet och druckit hennes skål! Men nu var glädjen lössläppt, nu hade de *roligt*.

Hon hade också varit barn, haft julgran och dansat kring den, men det var så förfärligt längesedan! Hennes lif hade en gång varit rikt på glädje och strålande löften om lycka — hvarför hade hon väl blifvit så ensam och öfvergifven i sin sena ålderdom? Var hon egentligen själf skuld därtill, hade hon stött dem alla ifrån sig med sin bitterhet och sitt dåliga lynne? Kanske, kanske — tills det nu blifvit för sent.

Någon kom in i rummet. Tant Lova kisade litet under ögonlocken, men då hon såg, att det var fru Bruun, slöt hon åter ögonen och låtsade sofva. Hon kände en plötslig afsmak att få höra några tillskrufvade artighetsord eller att pliktskyldigast bli ombedd att komma ut och se på julglädjen, som hon stod utanför. Vårdinnan aflägsnade sig sakta, rätt nöjd vid tanken, att tant Lova fortfarande tog sig en lur och ej ännu på en stund behöfde krusas för.

Men några minuter därefter hördes åter korta, snabba steg af springande barnafötter i saffiansskor. De stannade plötsligt innanför dörren, nästan skrämde af gestalten i soffhörnet, som satt där så orörlig och såg spöklik ut i skymningen. Men så fortsatte de åter och närmade sig, fast tvekan och skygga. Ett par från armbågen bara, knubbiga armar lades i tants knä, och ett upphettadt, rosig litet ansikte med glödande kinder såg med undrande ögon upp till tant, på hvares skrynkliga kinder några tårar sakta rullade ned, och en på en gång sorgsen och förvånad barnaröst sade:

»Hvajföj vill du inte dansa?»

»Välsignade barn, välsignade barn!» var allt, hvad tant Lova kunde yttra, medan ännu några tårar följde de andra i spåren. Det var en, som inte glömt henne, en som tänkte på

hennes och förundrade sig öfver, att hon satt där ensam, utanför glädjen.

»Vill du inte dansa med Haji?» Han drog i hennes händer och ville ha upp henne. Och hon *måste* följa med, den lilla mjuka barnahand, som fattat hennes, hade en magnetisk kraft, hon ej kunde motstå. Strax därefter svängde Harry och tant Lova om med hvarandra i oregelbundna cirklar kring hela salen, hon styf, med frasande kjolar, men glädjen lysande från hvar rynka i det gamla ansiktet, ännu litet fuktigt af tårarne, som hon glömt torka bort, och Harry med tjocka, något hjulande ben, hufvudet starkt tillbakalutadt för att kunna se på sin moatié, så ytterst belåten med sin dam som någonsin en kavaljer med den mest eftersökta baldrottning. Ingen af dem tänkte på, att de väckte allmän förvåning och ej så litet löje, där de uppträdde ensamma på tiljan. Den, som spelade polskan, hade upphört därmed för att betrakta fenomenet, men likväl dansade de två, som hade de varit gripna af dervischer-nas yra. Till slut svartnade det för tants ögon, hon sjönk ner på närmaste stol och sade flämtande, men förtjust:

»Barn, du tar lifvet af gamla tant!»

Men Harry smög sig tätt intill hennes knä, så att hans varma, mjuka ansikte nästan kom att ligga vid hennes bröst, och i sin öfvervallande glädje och välvilja sade han:

»Haji tyckej om tant Lova!»

»Välsignade barn!»

Hon gaf ingen annan smekning än att sakta fara med ovana, knotiga händer genom hans ljusa, silkeslena lockar.

Ett par dagar senare gjorde tant Lova sitt testamente och insatte en universalarfvinge, men det blef *icke* någon välgörenhetsinrättning.





”Pappa kommer!”

Med teckning af Jenny Nyström.

Säkerligen har du mången gång sett en barnskara ila sin far till mötes och hört dess jublande: »Pappa kommer! Pappa kommer!»

Hur mångt moln ha ej dessa ord jagat bort, hur mången bekymrens rynka ha de ej slätat ut, hur mångt fadershjärta ha de ej värmt och styrkt både i glädje- och sorgedagar! Det ligger en värld af stämningsfull oskuld, kärlek och lycka i detta uttryck från barnamun. Det är en af de fagrade pärlorna bland »hemmets ord».

Men du har nog äfven hört »Pappa kommer» uttalas på helt annat sätt: i befallande, skrämmande, hotande ton — en ton, som fyllt ditt sinne med vemod och isat ditt hjärta.

Jag undrar, om flertalet af de mödrar, som sålunda förvansa ett af barnens bästa ord för att dymedels bringa dem till lydnd, betänker, hvilken storartad inkompetensförklaring de gifva sig själfva. Man må visserligen erkänna, att det för mödrarna kan vara en stor frestelse att på detta sätt skaffa sig respekt hos sina barn. Det är naturligt, att faderns auktoritet är mycket lättare att hålla uppe än moderns; den behöfver ej, som hennes, stundligen nötas på en mängd småsaker. Däri ligger dock endast en förklaring på, men ingen ursäkt för, att modern bringar i elden ett batteri, med hvilket hon ej kan vinna annat än Pyrrhusegrar. Det behöfs ej många sådana, förrän hon är insolvent med afseende på makten att göra sig åttlydd af sina barn.

Och hur går det med barnens förhållande till fadern, då hans mellankomst utan urskillning anlitas i tid och otid? Ja, i några lyckliga undantagsfall händer det visserligen, att barnens respekt för och kärlek till honom ändå trots allt bibehållas i riktiga proportioner. Jag tror, att orsaken då är att söka i en hos honom befintlig skarp omdömesförmåga och makt att ögonblickligen fatta en situation och bestämma sig för det rätta handlings sättet. Men vanligen går det så, att antingen respekten eller kärleken kommer till korta.

»Det finns ej sinne så förslitet, som ej har barnaögat kärt,» säger Talis Qualis. Hur kärt skall då icke det klara, förtroendefulla barnaögat vara för en fader! Har du tänkt på, hur han skall känna det, när han i sina barns blickar ser missstrons, rädsans eller likgiltighetens skugga skynta fram eller kanske lägrad där för alltid?

Och så oändligt hjälplös den moder är, som i detta fall ej kan lita på sin egen kraft. Hur skall hon bära sig åt vid de tillfällen, då både hon och barnen veta, att faderns

Fattiga barns bespisning.

Jag varit med om sällsam fest i dag på slaget tolf — en tidig middagstimma; det var i äfta tarfligt hvardagslag, men större festprakt jag ej förr sett glimma.

En skumgrå dager öfver salen låg, i gränden ute var ett rusligt väder, och alla gäster, jag i salen såg, de buro färglöst fula, simpla kläder.

De sutto stilla ifring dukadt bord; konversationen hörde till de tröga, ty icke sadess något artigt ord, man om sin granne brydde sig helt föga.

En tråkig middag? Nej — en riktigt glad: små bleka parflar, trasiga och arma, de skötte skedarna i sträfsam rad, så långt hon varade, den soppan varma.

Ja, rätten njöts med väldigt välbehag, och bleka kinder blefvo fagert röda: i dag det är en sant välsignad dag, då fattigdomens sorger ligga döda.

När skedarna de alla från sig lagt, väl ingen tog för fågnaden till ordet, men ögon findrade med sådan prakt, som om det lästes tacksamt tyst från bordet.

Ur bruna ögon sken det och ur blå, så det vardt ljusst i mulen middagstimma den tycktes svinna, vinterdagern grå, för ljus jag såg i glada blickar glimma.

A. U. Bååth.

mellankomst af ett eller annat skäl är omöjlig? — En af uppfostrans grundvalar, ja kanske den förnämsta, är ju barnens *förtroende* till föräldrarna. Barnet måste kunna *fullständigt lita* på dem, som i främsta rummet ha deras andliga utveckling i sin vård. Tror du då, det är så ofarligt att gång efter annan för de små upprepa en hotelse, utan att göra sig reda för, vare sig om man har för afsikt eller ens är i stånd att sätta den i verket. Barn ha utomordenligt fin iakttagelseförmåga och godt minne, när det gäller att jämföra äldre folks teorier om det rätta med deras sätt att tillämpa dessa i det praktiska lifvet. De märka snart, om sanningen är en annan för dem än för far och mor. Tror du det är så lätt att godtgöra den skada, som åstadkommes, då barnet får klart för sig, att modern sagt en afsiktlig osanning?

Nej, skaffa dig respekt hos dina barn, utan att anlita skräckinjagande gestalter. Men om du ej kan undvara sådana — inrangerade åtminstone icke barnens far i deras led! Saken har dessutom äfven sin komiska sida. Det kan hända, att du nödgas gripa till en sådan klimax, som den jag en gång hörde en barnjungfru använda: »Björn kommer, fargalten kommer, pappa kommer.»

En helt annan sak är att någon gång vädja till barnens ömhetskänsla för fadern; men manne man icke äfven i sådana fall gör klokast i att taga sig själf med och säga: »Tänk, hvad pappa och mamma bli ledsna, när Lillan gör så!» Dessutom tror jag, att icke heller detta sätt bör användas ofta, utan sparas till »de stora tillfällena».

Och om så den dag kommer, då dina barn stå för alltid beröfvade fadersstödet och allt hvad du och de ega kvar blott är minnet af hvad han varit för er, hur skall du då känna det, om du i ditt oförstånd kastat, låt vara en aldrig så liten, skugga öfver den kära bilden?

Nej, låt hägkomsten af de stunder, då »pappa kom» stråla i kärlekens klara ljus för dina barn, låt det bli en af de allra dyrbaraste egodelarna i deras minnens skattkammare!

Gurli Linder.



Gamla konsulinnans julbref.

Berättelse af Ave.

Med teckning af Jenny Nyström.

Det var i fjol — 1890 — kort före jul, som jag kom att besöka en af våra mest ansenliga städer och då ej försummade att aflägga ett besök hos »gamla konsulinnan».

Hon är en flyttfågel, denna gamla dam, och hon har blifvit detta mindre af egen böjelse än genom omständigheternas tvång; men hon är glad däröfver, ty hon har härigenom förvärfvat sig noggrann kännedom om samfundslifvet i åtskilliga svenska städer, och hon gagnar därmed sin nästa.

Jag fann henne nu vid sitt skrifbord, selsatt med att skriva och kuvertera en mängd små biljetter, och då hon bad mig hjälpa sig med detta arbete, fann jag, att innehållet i dessa små bref var fullständigt lika samt af följande lydelse:

»Min vän!

Innan du köper något till julklappar, så var snäll och betala din sömmerska, din tvätterska och alla de öfriga handverkare och arbetare, hvilka du möjligen är skyldig något.»

Och så satte gamla konsulinnan sitt namn under biljetten samt skref själf utanskrifterna

»Men går det an, kära du, att skicka ut dessa små underliga krafkbref? Inte kan det väl vara möjligt, att alla dessa fruar och fröknar, som ha fullt upp af livvets goda, låta fattiga medmänniskor vänta på deras förtjänta arbetslön?» sporde jag.

»Alla? Nej, det hoppas jag, men bland dem finnas flere, som göra sig skyldiga till denna grymma synd; därpå är jag viss. Och du känner ju ordspråket om det slag, som slås i flocken. — Var lugn du, 'gamla konsulinan' får stå till svars på nästa bjudning, och till dem, som veta sig vara oskyldiga, säger jag då blott: *Tacka Gud, för det att mitt krafkbref icke hade ärendet till dig!* Tror du, att jag förlöper mig genom att utskicka dessa biljetter?» utbrast hon med sin ungdomliga liflighet, när jag satt tyst och såg på utanskrifterna, undrande, hur det skulle kännas i samvetet för dem, som voro skyldiga, när de läste krafkbrevet. »Du skall få höra, hur jag kommit till att fatta ett dylikt beslut. Det var i fjol i oktober tre år, sedan jag — som du nog minnes — flyttade från X. och hit till denna stora stad. Den första i nämnda månad i Herrans år 1890 fick jag besök af en tvätterska, en enka med fyra barn, hvilken jag lärt känna som en i hög grad flitig, ordentlig och frimodig kvinna, en af dessa, som tycktes sätta en glädje i att arbeta hårdt för sin och barnens utkomst. Hennes hem utmärktes af en viss prydlighet, och hon själf samt barnen voro alltid hela och utsökt rena, äfven då hon sysslade med det gröfsta arbete. Denna dag, då hon kom upp till mig, var hon klädd med en viss omsorg, men ansiktet var så underligt blekt inom ramen af den svarta hufvudduken, och stämman var något osäker, då hon talade.»

Hade manne någon stulit från henne af det linne hon hade sig anförtrödt?

Nej, hon behöfde låna penningar till resterande hyra för tre månader.

Och jag — jag kunde ej hjälpa henne, du vet nog hvarför. Ack, gamla vän, det var en tung stund!

»Fru Andersson, går det ej att få förskott — bara denna gång — hos någon af de rika —»

»Förskott?» afbröt hon lifligt, »det behöfver jag, Gud ske lof, ej be om, bara jag finge in mina förtjänta penningar.»

Orden kommo hastigt, och hon tystnade tvärt, liksom skrämnd af någon plötslig tanke.

»Hör på, fru Andersson,» sade jag då, »frun vet, att jag aldrig frågat efter namnen på någon af fruns kunder, och jag gör det hvarken nu eller framdeles; men jag vill veta, om frun *kräft* någon af dem, som äro skyldiga?»

»Ja, men aldrig förrän nu,» sade hon liksom urskuldande, att hon denna gång begått ett dylikt fel. »Aldrig, aldrig gör jag det mera, ty det vore detsamma som att förlora dessa kunder. De blefvo, förstas, mycket onda och svarade, att de ej *ville* bli krädda, då de ju brukade betala, när det fölle sig lägligt för dem. — I dag var det rengöring i det ena stora hemmet; en annan familj höll på med flyttning, en tredje skulle ha stort kalas. — Ja, och hos den fru, till hvilken jag satt mitt säkraste hopp om betalning, fick jag genom jungfrun svaret, att hon skulle betala allt på en gång, när jag fått hennes stora jultvätt i ordning. — — — — — Det blir svårt att komma hem till barnen nu,» forsatte hon stilla och utan att fälla en tår. »De ha varit så snälla under hela denna tid, som vi sträfvat med dessa tre stora by-

kar; icke ens den minsta — hon kan krusa örngåttsband nu, vet konsulinan — har bedt om smör på brödet eller om kaffe eller något, utan vi ha alla varit förnöjda med separerad mjölk, morgon, middag och kväll. Alma — min äldsta — hade trott, att hon skulle få ut sina veckopenningar för två månader, men fröken Berg, som hon arbetar hos, kan ej få in sina utestående fordringar hos sina kunder. Där är det fruar och fröknar, som låta henne sy den ena fina klädningen efter den andra på kredit, så fröken Berg själf halfvälter, men är ändå ej i stånd att betala sina fattiga biträden. Ett par fruar, som hon kräft, ha nu tagit sig andra sömmerskor, förstas.»

»Nå detta var min första inblick i detta slags synd i den här staden,» fortsatte gamla konsulinan; »jag hade sett åtskilligt däraf på andra platser, och under detta år ha dessa brott mot våra fattiga, hårdt arbetande medmänniskor mött mig gång på gång, och i går inträffade åter något, som kom mitt beslut att skriva de här 'jultbrevet' att mogna.»

En fattig skomakare, som genom bekymmer förfallit till dryckenskap, men som genom sin energiska hustru och några kristna människors omvårdnad och stöd håller på att arbeta upp sig ur moraliskt och ekonomiskt elände, hade gjort något arbete åt mig. Jag hade ej förrän nu anlitat honom, och hustrun, som i går eftermiddag kom hit med kängorna, kände mig ej. Mitt lilla kaffebord stod dukadt, jag bjöd den främmande kvinnan att sitta ned bredvid och dricka en kopp, men jag observerade, att hennes min var mycket dystert, då jag slog i kaffe åt henne. Utan en aning om hennes tankar om mig nästan trugade jag henne till att taga mera bröd, men då jag slog i andra koppen åt henne och därvid sade: 'Se så, drick nu denna, medan jag går in efter penningar!' utbrast hon i häpen förvåning: 'Får jag betalning nu — strax!'

Då begrep jag, att hon trott, det min obetydliga vänlighet mot henne varit ett — kanske nytt — sätt att besvika hennes svaga hopp om betalning.

Och sedan måste äfven hon gifva mig en skildring af sin och sin familjs nöd, bekymmer, frestelser och strider, under det mannen och hon arbetade för kunder, hvilka betalade, när det — var lägligt för dem.

Det är min öfvertygelse — fortsatte den gamla damen efter en stunds tystnad — att bildade, förmögna kvinnor sig ovetande bära ansvar för mycket af det samfundselände, som finnes omkring oss, och att det därför är en plikt och en samvetssak att söka väcka så många af dem som möjligt till insikt om de olycksdigra följder, hvilka uppkomma genom ett så skamligt kreditssystem.»

Gamla konsulinan samlade i hop sina jultbref, kallade in en liten fattig gosse, som suttit och väntat i köket, visade honom ett tvåkronemynt och sade: »Den här penningen får din mor, när du ordentligt burit omkring alla de här små brefven.»

Hon lade dem i en liten resväska, hängde den kring gossens hals, och han gick med strålande anlete.

»Gud fader i himmelen, låt dessa jultbref lända till välsignelse äfven för dem, som läsa min maning med ett styng i samvetet!» bad då den gamla så innerligt, så varmt och ödmjukt, att jag af mitt innersta hjärta hvi-skade ett: *amen*.



I skogen.

Med teckning af Jenny Nyström.



ur härligt att vara aderton år, att veta allt — kemi, fysik, astronomi, utvecklingslära, alltsammans!

Hon satt med boken i knät, visdomens bok. Liksom en frisk vind skingrar och afägsnar dimman öfver sjön där framför henne och ur skogen bakom henne, så skingrade och hennes vetande den dimma af gamla nedärfda föreställningar om ett mystiskt något, som gifver lif och själ åt denna natur, hvars enkla mekanik hennes frigjorda och upp-lysta ande nu kände.

Sommarsolen sken, luften dallrade, skogen doftade, sjön återspeglade strandens träd och himmelens skyar, men hon kände hvart enda »hvarför», hon visste från boken, att det var materiens eviga förnyelse och orubbliga lagar.

Och med ett leende på läpparna skådade hon tankfull ut i denna natur. Liksom i sagorna älfvor och sjöran utöfva en hemlighetsfull makt öfver människan, så förhöll det sig i själfva verket med den mystiska föreställningen om en andekraft, som med osynliga band sammanbinder människa och natur och kanske blott med en vindpust i trädets krona sänder till själen en hviskning, som tänder stämningen, böjer viljan, bestämmer handlingen. Det klingar vackert i skaldens varma, melodiska sång, men för den starka, klara anden är det som tron på älfvornas dans i sommarnatten.

Hon reste sig och gick tillbaka utefter den smala skogsstigen. — Dagen var skön, och hon stannade än för att betrakta ett perspektiv mellan träden, åt hvilket olika belysningar syntes gifva ett djup, som aldrig ville taga slut, än för att böja sig ned öfver en blomma och njuta dess doft, denna ljuft berusande andedräkt, hvarigenom växten utandas sin längtan för att ditlocka giftomannen, den surrande insekt, som skall förena den med dess älskade.

Där ljöd ett kort hundskall.

Ja, där borta, där stigen krökte sig, hade en vacker jakthund kommit fram. Det var öfverraskningen att se henne, som aftvungit honom detta gläfs; nu såg den sig hastigt tillbaka och fortsatte så sin väg med nosen tätt efter marken, på spår efter något, Gud vet hvad.

Men efter honom kom han, den unge, vackre, smärte jägaren med bössan öfver axeln och jaktväskan vid sidan. I samma ögonblick som han blef synlig, såg hon, hur bra han tog sig ut mot denna bakgrund; och — besynnerligt nog — med denna första hastiga blick hade hon så uppfångat hans bild, som om hon sett



den många, många gånger — länge — ja alltid. Men i nästa sekund sänkte hon blicken till jorden. Nu hade han passerat henne, i det han med ett nästan barnsligt, förläget leende ovilkorligt fört handen till hatten och gjort en lätt helsning; men i hans blick — — det föreföll henne, som hade han hviskat, talat, nej, sjungit en himmelsk hymn, hvars like i härlighet hon icke känt förr, vare sig i dikt eller musik.

Där borta stod rosenbusken vid stigen. Då hon nyss gick förbi, fanns där en knopp, hvars skönhet hon lagt märke till, färdig, som den var, att slå ut. Nu hade den nästan vecklat ut sina blad. Hon böjde sig ned öfver den, och den doftade skönare, varmare, mera berusande än någon hon förr sett, ja, då hon rörde vid den, utandades den en lätt hviskning, som trängde djupt, djupt in i hennes själ: Kärlek!

Och då hon satte sig på den mossbelupna stenen vid stigen, upplefde hon den gamla, sköna sagan om henne, som fått gudagåfvan att förstå fåglarnes språk och tyda blomornas och skogens hviskningar.

* * *

Det hade gått timmar — det hade gått dagar sedan dess.

Hon gick åter i skogen. Boken hade hon alldeles glömt. Hon längtade — längtade efter att lyssna till, hvad där väl nu månade hviskas mellan träd och buskar och doftande blommor, hvad där sjöngs från gren till kvist.

Nu kände hon honom, hade talat med honom. Men det hade icke varit som den där första gången, då han — icke talade. Hvad hon då sett, var nu täckt af den ena slöjan efter den andra, och för hvar gång hade där kommit till en ny, tätare slöja.

Nej — ut i skogen måste hon! Där talades hennes språk; där förstod hon den minsta hviskning, den svagaste susning. Och så visste hon, att där utandades hvar enda liten blommas sina rosendoftande älskogssuckar; där ute kunde man förstå hvarandra. Hon kände sig som ett med skogen; först där lefde hon.

Så gick hon den gamla stigen. När hon sporde de kvittrande fåglarne, svarade de med en vek, smältande ton: Gå till rosenbusken! Och när hon stannade för att lyssna till den sakta susningen i furans topp, så ljöd det: Gå till rosenbusken! Och hängbjörken svängde smekande sina grenar och sade ganska högt: Ja visst, till rosenbusken! Till sist hörde hon i aspen en skälfvande röst: Skynda till rosenbusken!

Javisst, till min bästa vän, till rosenbusken, till den älskogsdoftande rosenbusken! Den hade ju varit vittne till det första mötet; den hade hviskat till henne ordet: kärlek — kärlek!

Och snart sutto de där båda två på den mossbelupna stenen, och det sköna, varma, rosendoftande ordet hade sagts hundrade gånger, hvar gång ledsagadt af en jublande andekor från den tusenstämmiga världen i denna trolska skog.

Han sträckte sig fram mot rosenbusken för att bryta en svällande, djupröd knopp, som han ville fästa vid hennes barm.

Men hon bleknade lätt och höll hans hand tillbaka.

»Nej — icke af denna rosenbuske; den är för mig som en del af mitt lif. Gör den icke något ondt; bryt ej dess kärleks blomma!»

Och sedan, när hon saknade bud från hans kärlek, då gick hon ut till rosenbusken vid stigen. Den hade alltid af en andevingad budbärare fått veta, att han — älskade, älskade henne!

Kristian Winterhjelm.



Julstök och julklappar.

Med teckningar af Jenny Nyström.

Det ser verkligen ut härinne, som om det vore dagen före julafton, sade prostinnan skrottande, då hon steg in i det rymliga köket en morgon, som också enligt almanackan började dagen före julaftonen år — låt mig se: fyrtio från nittiotvå — rest: femtiotvå — således år 1852.

Man kunde verkligen se, att här var julstök å färde. Ur den väldiga »ugnsmunnen» stego röda lågor uppåt den svärtade muren, och då och då flög ett moln af sprakande gnistor ut i spiseln. Vid det ena fönstret var »bakbordsskifvan» upplagd på »bordbänken», och där stod mamsell Klara med en hvit duk bunden om det blonda huvudet och ett stort gulrandigt förkläde öfver den blårutiga bomullsklädnigen. Med van hand formade hon af den gula, pösande saffransdegen kakor och bullar, som af den yngre systemen pryddes med russin och »öfversiktades» med kanel och socker. En jungfru skurade stakar och knifvar och kakelugnsluckor, medan en annan klippte »hyllremсор» och krusade papper, dels till ljusmanschetter, dels också till smörtårtan, hvilken senare prostinnan egenhändigt skulle tillaga, då ej ens mamsell Klara var betrodd därom. En massa koppar- och bleckkärl stodo hopade i ett annat hörn af den väldiga spiseln; de skulle skuras blanka under natten, då äfven köksgolfvet skurades och spiseln hvilimmades med färg, som en tredje jungfru nu rörde till i en balja och sedan satte undan.

I en stor balja låg nu fläsket och köttet i vatten, för att saltet skulle urdragas, och i en kopparbunke syntes ett halftjog kött- och fläskkorfvar, som skulle undergå samma process.

Smörbyttor, mjölvackar och krukor stodo öfverallt, och de dagen förut bakade limporna lågo ännu nedbäddade i lakan och skinnfällar för att »slå sig», men det stora träget, hvori de skulle nedläggas, var inburet och stod på golfvet.

»Ja, här ser väldigt ut,» medgaf den ena jungfrun och såg sig omkring, »men det ska' nog bli ordning på alltihop till sist.»

»Det skola vi väl hoppas,» svarade prostinnan. »Men nu, kära Stina, får du inte stå och plocka med det där längre,» tillade hon, vändande sig till flickan, som klippte papper; »lägg undan det så länge och gör i ordning brödplåtarna åt mamsellerna och kvicka dig, är du snäll, för vi få lof att sätta på skinkan — den hinner aldrig bli genomkokt i morgon.»

»Är det inte bäst att vi steka oxharen och stora kalfsteken också?» frågade Klara. »Det är så bra att ha det undangjordt till helgen — vi kunna ju låta bli att fullsteka den, så blir den lika god.»

»Ja, det förstås — den steka vi i ugnen, så kunna vi få rum med båda stekgrytorna på järnspiseln — harsteken skall också stekas på; vi skola ju hafva den till kvällen tredjedagen på kalaset.»

»Skinkkitteln sätta vi på trefot öfver elden i stora spiseln,» afgjorde mamsell Klara och trillade den sista bullen med kraft.

Middagen var längesedan öfverstökad. Både folket och herrskapet hade spiset klockan tolf;

drängarne hade klockan fyra fått sin halfkaka bröd med istersmör, och ej förrän klockan åtta skulle de åter visa sig för att få sin portion mjölgrot med mjölk, som året om utgjorde deras kvällsvard. Fruntimren hade således god tid att laga till så mycket som på förhand kunde kokas och stekas af de väldiga förråd af mat, man under helgen behöfde.

Stina var rapp i vändningarna, och snart puttrade det och fräste i alla grytor och kittlar. Efter en kort öfverläggning beslöts, att kött och korf också skulle nedläggas i den ofantliga koparkitteln och upptagas, när det var färdigt, hvar efter skinkan fick koka »så mycket hon orkade», sade Stina, och så skulle man hafva »så ledigt i spiseln» sedan och slippa mer än nödigt »draga ned» de nyskurade kokkärnen.

Sedan dessa order blifvit gifna och utförda, drog sig prostinnan med sin smördeg in i handkammaren, ty smördegn skulle ju kafas i kallt rum; jungfrurna skötte ugnen och brödgräddningen, och mamsellerna vispade grädde och äggwhitor, skalade mandel och stötte socker och lagade till småbröd och bakelser, som gräddades efter smörtårtan, och hvilket allt ej var slutadt före klockan elfva.

På ett i den rymliga handkammaren uppslaget bord uppställdes nu ofantliga fat, belastade med kokt och stekt kött; stora klädkorgar och tråg med nybakadt bröd af alla slag inburos, och när allt var på sin plats, hade prostinnan med lugn kunnat utfärda en inbjudning till ett helt regemente att hos henne intaga juldagens middagsmåltid. Bakelser och tårtor inställdes tills vidare i väfkammaren, och så gingo fruntimren in i salen för att öfverlägga om, i hvilken ordning denna massa af matvaror skulle förtäras. Men därute i köket skurades koparkittlar och golf och klistrades de i uddar utklippta pappersremсорna upp på hyllorna, allt i hopp om den utsökta förfriskning, som litet »påkok på sumpen» med tillägg af en matsked kaffebönor skulle skänka. »Skaffullen» vid saffransbaket hade mamsell Klara varit nog generös att skänka jungfrurna till doppbröd, och den delades samvetsgrant i tre lika delar. Just när den gamla »väggsmällan» i köket efter ett långt förberedande surrande med två slag förkunnade, hvad tiden led, förtärdes den stärkande drycken, och en halftimme senare sofvo de trötta tjänarinnorna rättfärdighetens sömn i sina utdragssoffor i det stora köket, utan att oroa sig öfver närheten af det fuktiga nyskurade golfvet eller den tjocka isskorpan på fönstren, där både innanfönster och rullgardiner saknades. En rykad »kappa» för öfre och en snäf »jalusi» för nedre delen af fönstret var allt, som i denna kärftva, all veklighet och onödigt bjäfs föraktande tid bestods i köket.

När prostinnan andra morgonen, själfva julafton, kom ut i köket, lyste de skinande koparkittlarne och de på hyllan uppradade locken med strålände glans emot henne; spiseln glimmade hvit, och på bordbänken stodo blänkande ljusstakar, till hvilka nu ljus skulle delas. På ett

annat bord låg en hvit duk utbredd; där skulle folkets julbröd läggas upp. Prostinnan helsade gladt och fryntligt på sina jungfrur, och så började dagens förhandlingar.

Julstöket var nu öfver, och nu återstod blott att skörda frukten af sina gärningar.

Mamsell Klara kom ned från vindskontoret med en hel låda ljus, som hon fördelade efter de lokaler, de voro ämnade att upplysa. Prostinnan gick jämte Stafva och mamsell Charlotta, huseets yngre dotter, in i handkammaren och lade ned i en särskild korg det julbröd, som skulle sändas till fattigstugan och till stafvolket. Men rätt som alla stodo fördjupade i dessa viktiga sysselsättningar, slogs köksdörren upp, och Stina inrusade, andfädd och ifrig, och slängde vedbörden ifrån sig i spiselvrån.

»Tänkte jag inte det, när ugnsveden oupphörligt sprakade, så att gnistorna flögo långt fram i köket!» utbrast hon. »Här kommer långväga främmande! Pastorn! Han är strax här — jag såg släden på gården.»

»Hvad säger du!» Mamsell Klara släppte ett af tjockaste ljusen i golvet, så att det gick midt-itu, och det utan att hon märkte det.

I detsamma hördes bjällror på gården, och en släde körde fram till porten. En bepsad herre steg ur, och prosten kom ut i kalott och nattrock och tog med strålände min emot den ankommande.

»Välkommen, hedersbror! Såå, det gick för sig ändå? Jaså, du var uppe hos biskopen? Jo, jo, på skrufvar måste det gå! Men stig in, stig in! Mor och flickorna veta af ingenting, det blir fullkomlig öfverraskning.»

Hvilket det också blef. Ty att prostfar begärt och fått tjänstledighet och predikobitråde midt i brinnande helgen, kunde de aldrig drömma om. Emellertid var glädjen stor och uppriktig, och en riklig frukost uppdukades som bevis därpå.

Fruntimren återvände till sina sysslor, men litet tankspridda voro de dock; mamsell Klara räknade fel på ljusen, och prostinnan lade bästa saffranskakan i fattigkorgen, hvilket dock i tid bemärktes och rättades. Medan hon och dottrarna lade upp »julhögarne» åt tjänstefolket — en limpa, en sikt och en hvetekaka samt en »saffranskuse» öfverst — uppgjorde de programmet både för aftonens och följande dagens festlighet. Julklapparne diskuterades också — de voro hvarken många eller praktiga på den tiden, men nog försågo dottrarna »far» med tofflor, rökmössa, cigarrställ och dylikt, och prosten själf köpte alltid vackra klädningar

åt mor och flickorna eller också andra behöfliga saker. Nu föll det sig dock så, att, som prostinnan sade, Klaras julklapp uteblifvit. Den varbeställd, men hade icke kommit.

»Men min snälla, förståndiga flicka tager nogden saken lugnt och är lika glad ändå,» förmodade prostinnan. »Du vet ju att pappa tänkt på dig, såväl som på syskonen, och du får din julklapp senare, det kan du vara viss på.»

Lilla Klara lofvade allt, hvad mamma begärde, och bjöd också ärligt till att hålla sitt löfte, men visst sved det litet i sinnet, och tårarne voro ej så långt borta, när alla andra vecklade upp paket och behagligt öfverraskades af vackra gåfvor. Några småsaker föllo väl på hennes lott, men det var ändå så underligt tomt. Värst var det, att alla de andra af den unge pastorn blifvit ihågkomna med nåtta och väl valda presenter, men icke den minsta småsak från honom föll på lilla Klaras lott. Och dock hade han, när han i höstas lemnade grannförsamlingen och gjorde sitt afskedsbesök i prostgården, sagt några ord som — — Men det var ju ej värdt att tänka därpå — — hon hade bara varit enfaldig, som gått och drömt och byggt på de där orden! Om hon blott kunde bli kvitt den underliga känslan af att något satt sig i halsen, så att hon ej kunde svälja, och om hon kunde låta bli att gråta — —

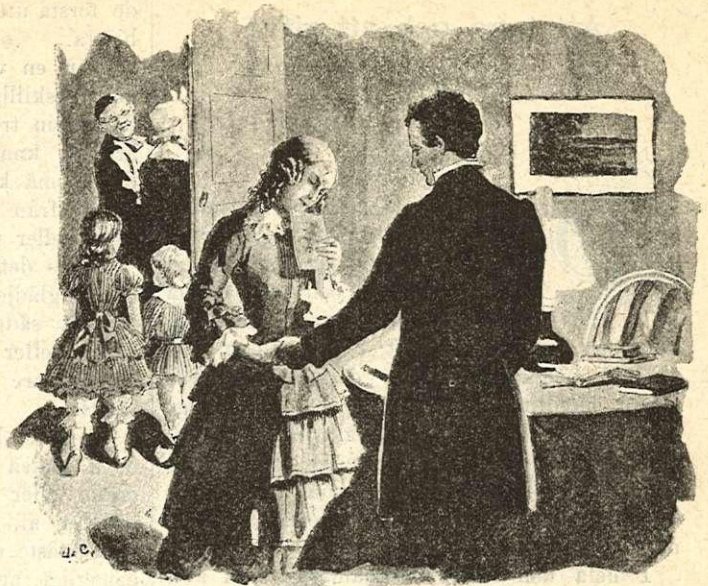
»Till mamsell Klara» läste prosten utanpå ett tjockt bref, »att efter godfinnande mottaga eller förkasta.»

Klara mottog brevet och bröt det. Ett papper, som såg ut som en ämbetskrivelse, föll därur.

»På kallelse af patronus i — församling har — — utnämnt och förordnat pastor — — till kyrkoherde darsammastädes,» läste hon ytterligt förvånad.

»Det är ju fullmakt på ett pastorat,» stammade hon, »hvad skall jag göra därmed?»

»Tag emot du, min flicka, tag emot, hvad du kan få,» uppmanade prosten skrattande; »men när du har fått pastoratet, så skall du väl hafva presten med,» tillade han och drog sin unge äm-



betsbroder fram till den häpna och rodnande flickan.

»Seså, min bror, nu får du föra din talan själf!» fortfor den fryntlige gamle, tog sin gumma under armen och begaf sig in i sitt eget rum, dit de öfriga barnen snart följde, lemnande »syster Klara» och »farbror pastorn» allena.

Och så fick mamsell Klara ändå julklapp. Och så föga romantiskt kunde dylika saker uppgöras för fyrtio år sedan.

Mathilda Langlet.



Glömmen ej att i tid förnya prenumerationen på Idun och Iduns Mode- och Mönstertidning. Prenumerationspriset återfinnes fullständigt på sista sidan i detta nummer. Medföljande blanketter kunna lämpligast användas.

Den första snön.

Med teckning af Viktor Andren.



Smärt, elegant och endast nitton år... Vid fönstret hon i vakna drömmar står och blickar ut i kvällen öfver parken. Det börjar sakta snöa. Hvit blir marken, på trädens grenar, som hvar blad ha mist, i snöhvitt fägring lyser minsta kvist.

För hennes inre blick i brokig tropp då stiga vackra, ljusa bilder opp... Musiken tonar, gyllne kronor brinna, och i kristallglas ädla viner rinna. Själf i en vals hon bärs, liksom i dröm, till ett förtrolladt land på toners ström.

Ack, skönhet, rikedom och lycka — allt i hennes ungdom tagit ljuf gestalt, och därför slår aflängtan hennes hjärta till denna värld af färger glada, bjärta. Hon anar ej den sorg och bittra nöd, som ser i första snön blott köld och död!

Nej, hon vill skratta, vill ha sång och ljus, vid bjällerklängen höra skogens sus. Och när kring viken festmarschaller blänka och högt mot nattens skyar guldregn stänka, hon flyger sorgglöst glad på stålsmidd fot sin kavaljer från balerna emot.

Ja, du är lycklig, barn! En flinga snö för dig betyder lefva, ej att dö.

Den lofvar dig, när du ser ut i natten, en dans på bonadt golf, på frusna vatten.

Den bjuder dig, när balens fröjd är slut, en dunmjuk bädd att riktigt sofva ut...

Men hon, som framför isad ruta står med glanslös blick, i förtid grånadt hår, hon hvissar, när hon första snön ser falla, med bleka läppar: »ve oss — ve oss, alla!»

För henne vintern är ej lek och skratt — nej, den är köld och hunger, död och natt.

Och därför, barn, när du vid fönstret står och första snön mot glaset sakta slår, så hör det ej liksom en festsång klinga — nej hellre som begravningsklockor ringa. Betänk, för fattigfolk går solen ner, och många, många få ej se den mer!

Daniel Fallström.



afton, icke bara tänka på sig själfva och på sitt eget, utan på de fattiga, de ensamma, på sina vänner, — ja, kanske på sina ovänner.

Det skall flyta mjölk och honung, och alla ljus skola tändas, och vi skola för några ögonblick gifva oss en illusion af, att vi alla äro systrar och bröder, — så som vi alltid borde vara det.



Pastorskans stora middag.

Skiss

af

Anna Wahlenberg.

Med teckningar af Viktor Andren.

Hela veckan hade man haft brådtom i det lilla pastorsbostället på Högekulla.

Domprosten skulle komma resande från staden för att hålla inspektion därnere i skolgården, och sedan den var slutad, skulle det bli stor middag hos pastorns. Förutom prosten hade man äfven inviterat kyrkoherden i grannsocknen, dennes fru, klockaren, två kyrkvårdar, nämndemannen, länsmanen, de fyra halta skollärlarne och så naturligtvis sommarvästerna i flygeln, herrskapet Hults med två barn, fruns mor och herrns syster.

Fru pastorskans var nygift, bara nitton år, lång, litet fet och såg bra ut. Fru Hult tyckte, hon var en smula dum. Herr Hult tyckte, hon var tyst och tafatt. Herr Hults syster tyckte, hon var klumpig, och fru Hults mor, gamla kaptenskan, tyckte, hon var ett litet våp.

Men pastorn själf tyckte, att hans lilla Helga var söt som en rosenknopp och lagade mat som en mästarkock. Han var nöjd med allt, hvad hon gjorde, och motsåg årets stora tilldragelse, Helgas första prostmiddag, med mycket lugn och stolta förväntningar, helst som man tagit en kokerska från staden.

För herrskapet Hults var denna dag visserligen icke någon så viktig dag, men den var heller icke utan sitt intresse. Högekulla låg långt från den lilla hemstaden och långt från grannar. Man led en betänklig brist på samtalsämnen, och hvarje afbrott i enformigheten var därför välkommet.

I flygeln var man emellertid icke så odeladt säker på, att festen skulle aflöpa med heder för värdfolket, isynnerhet inte för värdinnan. Man hade noga följt med alla förberedelserna, och de hade icke vunnit obetingsadt gillande.

Fru Hult undrade, om de ämnade bjuda på fläskkorf från slakteribolaget i staden, ty hon hade varit nere på järnvägsstationen och sett en öfverklädd korg, som tillhörde pastorns, och när hon kände utanpå serveten, anade hon runda och välkända former. Herr Hults syster hade letat reda på, att de inte hade färskt smör i smördegen, och gamla kaptenskan hade sina misstänksamma blickar fästade på fönsterrutorna. Hon trodde, det var slarf med rengöringen. Och när kokerskan kom dagen före den stora dagen, så hade man inte mycket hopp kvar. Den människan kände man alltför väl till. Hon hade brännt upp steken för borgmästaren, serverat råa legymer hos stadsfiskalens och låtit såsen skära sig hos postmästarens. Men naturligtvis hade de tagit henne, därför att hon var så billig.

Ändtligen randades den stora dagen.

Klockan nio på morgonen kom pastorskan in till Hults och bad att få låna porslin och silfver, och gamla kaptenskan, som nästan mera hade hand om hushållet än hennes sjukliga dotter, gick ut och räknade fram. Hon frågade sig litet för, om de hade det eller det. Och tänk, människorna hade ämnat ställa till kalas, utan att ha hvarken fruktknivar, bordlöpare, vinbrickor eller ens en snygg geléskål.

Om de inte händelsevis haft sommargäster hos sig, skulle det just tagit sig fint ut.

Gamla kaptenskan anade, att här äfven behöfdes en smula handräckning med arrangementerna, och hon följde med, när sakerna buros öfver, för att se, hvad som kunde uträttas.

Men hur tafatt och oefaren lilla fru pastorskans än var, så hade hon i alla fall sin stolthet för sig. Hon kunde inte förmå sig att begära hjälp af en person, som hon inte känt i mer än en månad, och med hvilken hon, otillgänglig som hon var, knappt talat femton ord.

Gamla kaptenskan fick stå och titta sig omkring i köket och fråga både hit och dit, men några frågor fick hon inte själf, och så måste hon gå, utan att ha fått utöfva sin tillämnade tjänstaktighet.

Men hade hon inte fått begagna sina händer, så hade hon i stället begagnat sina ögon, och så fort hon kom hem igen, slog hon sig pustande ned i stolen midt emot sin dotter, utan att ens se åt stickstrumpan, som låg i fönstret och annars aldrig var ur hennes fingrar, så fort hon hvilade sin lilla runda gestalt på en stol eller soffa.

»Kan du tänka dig, Amalia, de ska ha stufvade morötter till kycklingen. Det syns då, att hennes pappa ä' skomakare!»

Och porslinet, det var då en brokig blandning, tre sorters tallrikar och omaka sässkålar. Och i sängkammaren skulle de duka småbord att äta vid. I sängkammaren!

Fru Hult, herr Hults syster och gamla kaptenskan skrattade så tyst de kunde, för att barnen inte skulle se så mycket af munterheten. Det måtte bli en rolig bjudning! Och det bästa var, att det där lilla våpet trodde, att hon förstod sig på allting så väl.

* * *

Klockan tre var det bjudet, och klockan tre kvart på tre kommo de fyra skollärlarne upp på gården. Den ene haltade på höger ben, den andre på venster, den tredje gick på krycka och den fjärde var styf i ena knäet. De kunde inte så noga beräkna tiden för promenaden, och för sent ville de inte komma.

Men herrskapet Hults kom i alldeles lagom tid. Klockan två minuter öfver tre stod de i dörren, och tre minuter öfver tre stod herr Hult i kakelugnshörnet och samtalade med domprosten, under det damerna sutto i förmakssoffan och sågo sig omkring.

Gamla kaptenskan hade till och med redan hunnit släta ut sina gröna, hängande mössband och göra två upptäckter, att den ena rullgardinen satt snedt och inte var riktigt uppdragen, och att de konstgjorda blommorna på spegelbordet voro mycket illa dammade. Och hon hann att göra ett dussin märkvärdiga upptäckter till, innan hon blef upptagen på annat håll, ty pastorskan dröjde betänkligt länge med att inbjuda sina gäster till smörgåsbordet.

Slutligen kom man likväl dit, men middagen hotade fortfarande att bli utdragen på längden, ty när man sedan hunnit bli place-

rad vid småborden, var värdinnan försvunnen igen, och man fick sitta där och vända på gafflarne och se på hvarann. Gästerna höllo nästan på att bli hungriga på nytt, det vill säga alla utom de fyra skollärlarne, ty de hade ännu inte slutat smörgåsbordet, och det såg ut, som om de trodde, att de inte skulle få mera mat.

Till sist kommo emellertid soppan och värdinnan in, nästan lika varma bägge två.

Lilla Helga öste för, trugade och bjöd, kastade oupphörligt ögonen kring rummet för att se, om någon ville ha mer, for med näsduken öfver ansiktet och hade inte tid att säga ett enda ord mer än »var så god» och »får det lof att vara».

Men de fyra skollärlarne hade hon inte något besvär med. De äto ändå.

»Ska' du inte ha något själf, min lilla vän?» sporde pastorn och klappade stolt sin duktiga lilla fru på kinden.

Men hon nickade bara helt tankspriddt, såg sig omkring och var tvärt ute igen.

Paus.

Jungfrun kom in och tog bort en del, gick ut och kom in med ett fat, som hon ställde ifrån sig på smörgåsbordet.

Återigen paus.

Domprosten berättade historier, och man upphörde att tumma gafflarne för att skratta och höra på, naturligtvis med undantag af skollärlarne, ty de hade inte tid. De voro fortfarande upptagna med att stilla sin aptit därborta vid bordsändan.

»Gud vet, hvad de ha att äta,» tänkte gamla kaptenskan, som reflekterade öfver allt. »Smörgåsbordet borde de efter all mänsklig beräkning redan ha hunnit att göra slut på.»

Hon började sakna sina glasögon, som hon glömt i tamburen, och dels för att kunna följa med prostens minspel, dels för skollärlarnes skull, beslöt hon gå efter dem.

Men då hon öppnade dörren, stannade hon bestört öfver den syn, hon fick se.

På en af tamburstolarne satt lilla pastorskan med ansiktet gömdt i en gammal kappa, som ristades af de krampaktiga snyftningar, som den skulle dämpa. Nu erinrade sig kaptenskan som en blix, att unga frun sett be-



synnerlig ut nyss, när hon var inne ett tag och stod och skådade öfver bordet.

»Kära barn, hvad står på?» sporde den gamla frun, stängde sakta dörren efter sig, gick fram till klädhängaren och smekte det stackars, halfgömda hufvudet. Hur barsk hon än kunde synas, så var hon likväl både mor och mormor och var van att torka tårar.

Helga lyfte hufvudet ur kappan och lade det i stället öfvergifvet mot sin nya väns bröst, men snyftade värre än förut.

»Hvad ä det, kära hjärtandes?»

»De ha ätit upp den! De ha ätit upp den...!»

Snyftningarna blefvo konvulsiviska.

»Hvad ha de ätit upp?»

»Gö... gö... gösen...»

»Hvilka? Katten? Råttorna?»

»Nej. De där fy... fy... fyra...»

Det var de fyra skolläranne, som annam-

Om ett par ögonblick var hon tillbaka igen, kastade ett stort paket in i köket och trädde åter in i salen med glasögonen på näsan.

Pastorn såg litet orolig ut. Han tycktes icke lyssna till domprostens historier med tillbörligt intresse, utan lät sina ögon väl mycket spela omkring och helst åt tamburdörren. Men fru kaptenskan smålog åt honom, gick rakt fram till bordet och tog af locket till soppskålen, som ännu stod kvar.

»Ursäkta, snälla pastorn, men buljongen var så god. Lilla Helga har verkligen alltid så utmärkt mat.»

Den upplärande värden fick den äran att hjälpa henne, och när hon kom till sitt bord igen, narrade hon till och med kyrkoherdens fru att följa sitt exempel. Och när kyrkoherdens fru åt mera, kunde naturligtvis de fyra skolläranne icke heller underlåta att lägga i dagen sin belåtenhet med fru pastorskans

där vid smörgåsbordet,» sade den gamla frun med ett grymt ögonkast på de fyra.

»Men, mamma...»

»Ja, jag skulle bara velat se dig göra det vid nitton år! Herre gud, ett barn på nitton år! Jag får säga, jag tycker hon reder sig utmärkt.»

»Hm...», mumlade fru Hult.

»Hm...», sade gamla kaptenskan, så ond att det lyste om henne. »Man säger inte 'hm' om värdinnan i huset!»

Hennes dotter var röd, hon med, och höll på att svara något, men med detsamma öppnades dörren för ett stort, rykande fat. Det var fisken, en väldig gädda, som låg i krum, men ändå knappt fick rum inom bräddarne. Helga gick omkring och bjöd tallrikar, och man började äta med en aptit, som var kryddad af den långa väntan.

Men nu var det också slut med allt dröjs-



mat den. Jungfrun hade i sin oskuld burit in fatet och ställt det på smörgåsbordet, utan att Helga visste af det, upptagen som hon var af att göra såsen i ordning. Och de fyra halta, men för öfrigt friska skolläranne hade genast uppfattat det som en tillökning i smörgåsbordet. Och smörgåsbordet, det var för dem det. Det fanns inte mer än hufvudet och stjärten kvar af hela den präktiga fisken, som kokerskan hade sagt borde räcka till middag i morgon med, som var kalasets pièce de résistance, och som hon lagt upp så vackert! Åh, om åtminstone prosten hade tagit för sig! Åh, de hade ätit upp hennes heder och rykte! Åh, hon visste det, de skulle säga, att hon var snål och knusslig!

»Tyst, tyst, tyst, håll dig nu undan i köket bara, så ska du få se på någonting,» sade gamla kaptenskan, öppnade dörren, sköt in henne till kokerskan och försvann själf genom förstugudörren.

kokkonst. Det såg nästan ut, som om man tänkte börja middagen från början igen.

Men slutligen blef det för lång väntan för lilla fru Hult. Hon böjde sig småleende mot sin goda vän, kyrkoherdens fru, och hviskade halfhögt med visshet om att bli uppfattad med sympati.

»Jag tror, de gått och köpt fisken!»

Men hon fick strax svar på tal från ett oväntadt håll och på ett oväntadt sätt. Det var hennes egen mor, som höjde sin allra skarpaste röst.

»Hör du, min kära Amalia,» sade gamla kaptenskan, »nu ska du inte sitta och bita tungan af dig. Tycker du, det passar sig att yttra sig så i ett gästfritt hem, dit man blifvit vänligt inbjuden?»

»Men, snälla mamma...», började fru Hult.

»Ja, ja, jag skulle just vilja se dig ställa till en middag för femton personer och fyra ulfvar. För de ä' inte annat än ulfvar, de

mål. Stek och fågel och kakor och dessert kommo efter hvarann med iltågsfart, och kaptenskan gick omkring med sina fulla tallrikar och prisade lilla fru pastorskan. För kyrkoherden berömde hon lamsteken, för nämndemannen kycklingen, för länsmannen plummontårtan och för kyrkvårdarne den hembryggda likören; så fingo inte deras fruar en lektion i kokkonst morgonen därpå, så voro de då inte lika vanliga herrar, och fick inte pastorshuset efter den dagen rykte för att vara bästa mathuset på fem miles omkrets, så hjälper det då ingenting med agitationer.

Men när herrskapet Hults gick öfver gårdsplanen och kom till sitt igen, tog fru Hult sin mor i förhör.

»Säg mig nu, mamma,» sade hon, »hvad gick det åt dig? Förut hade du ju så mycket att anmärka.»

»Tyst,» sade gamla frun, »jag går och funderar på någonting.»

»På hvad då?»
 »På hvad vi ska ha till middag i morgon.»
 »Vi ha ju gäddan.»
 »Nej, ser du,» sade gamla kaptenskan, »det ä' med den som så, ser du, att den ha vi redan ätit upp.»



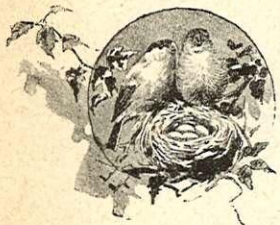
Konungahusets yngste.

I detta liksom i föregående års julnummer hafva vi ansett lämpligt att utbyta det i alla andra nummer förekommande kvinnoporträttet på första sidan mot någon annan illustration. Och då vi denna gång valt att meddela den allra nyaste porträttgruppen af vårt kronprinspars trenne söner, tro vi, att detta val skall af Iduns läsarens helsas med tillfredsställelse. Det skall äfven osökt påminna dem om de unga furstarnes moder, hvilken ett mindre tillfredsställande helsotillstånd tvingar att tillbringa julen långt, långt bort från sina kära. Säkerligen skall det glädja henne att veta sig hafva varit så ihågkommen vid juletid.



Fågelbo.

Med teckningar af Jenny Nyström.



Ett fågelbo!

Ja, just ett sådant skulle de ha...

På en grön gren öfver deras hufvuden hängde det, sakta gungande för den svagaste vindfläkt. Konstnärligt hoptimradt af hundratal gråa kvistar och guldglänsande strån, samlade från skogsslutningen och väggkanten, ombonadt med sammetslen mossor och bäddadt med svällande dun, plockade från de små nybyggarnes egna bröst. Lönnlöfven hvälfde sin gröna sufflett öfver det till ett skydd mot solens hetta och landsvägens dam; en enda klar solstråle letade sig fram mellan bladen och målade en ljus fläck, som dallrade och dansade, när en susning drog genom kronan. Ut och in, i kvittrande kretsar, flög bofinkmor med mat åt ungarne.

De stodo länge tysta vid hvarandras sida och blickade ditupp.

»Hur underbart,» sade hon till sist och lutade sitt hufvud upp emot hans skuldra.

Han svarade henne ej, men tryckte hennes arm fastare intill sig.

* * *

Två vildfåglar voro de, ensamma, stormdrifna ut i den vida, främmande världen.

Ännu var han ung, men han hade länge

pröfvat egna vingar. Godt att de buro honom, om också just icke till någon flykt i högre rymder. En sådan stämmer ej särdeles öfverens med en fattig kontorsplats och åtta hundra kronors lön — hela åtta hundra nu efter tio år af siffror, slit och släp. Uppskrufvad på en hög kontorsstol vid en pulpet, brant som en uppförsbacke, på ett skumt kontor vid en gränd i »staden», med en gaslåga pipande öfver ens hufvud, dag ut och dag in, sommar och vinter, binner man lära sig på tio år, att livvets poesi just icke interfolierar de lispundstunga kassaböckerna. Men man uppehåller tillvaron, och det är ju hufvudsaken.

När man så till på köpet verkligen är ung...

* * *

Upe i Tyskbagarebergen hade de byggt ett nytt hus, ett stort femvåningars stenpalats, som i stelnad förvåning med sina rader af tomma fönster, liksom med dumma ögon, stod och stirrade öfver taken på de små kåkarna vid dess fötter utåt »Gärdet» och skogen. Så lät man, mot billiga hyror, småfolket flytta in i de granna, banala rummen, där de torftiga bohagen togo sig befängdt paradiska ut. De skulle »dra ut fukten».

Här hade han en vindskupa fyra trappor upp. När han öppnade fönstret kl. 6 om morgonen, hörde han reveljen gå i Artillerikaserne, och i fjärran från Dragonskolan svarade det som ett eko. Och han såg den första dagens bris dra dimman bort från Djurgårdsbrunnsviken.

I rummet bredvid hörde han genom den tunna väggen, hur den lilla grannen redan var vaken. Hon rörde sig och styrde med dessa

mjuka, tassande, egendomligt smeksamma ljud, som gäfvon honom en känsla af att något varmt, darrande smög sig upp mot honom... Och så tog en späd, men klar röst upp en sång.

De hade samma tid. Mary skulle på fleuristateljern kl. 8 liksom han på kontoret. Ty att hon hette Mary och var fleurist, det visste han redan andra dagen. Man hade väl för intet skomakarfrun därnere, som tjänstgjorde vid portluckan som hela husets samvetsgranna Klio.

När hon tog i sin dörr, tog han i sin. När hon var i trappan, var han tätt bakom henne. Så vände hon sig om, litet förvånad först, kanske litet förskräckt. Men när hon mötte hans blåa, fromma ögon, log hon och böjde med kokett grace på hufvudet till en helsning. Ett sådant hufvud, ett rundt rosigt litet hufvud, ett hufvud med guldgult hår och skratande ögon och röda, röda läppar!

Den tredje dagen hade han redan talat till henne, om en vecka voro de vänner. Det var ju så mycket, som dref dem tillsammans; låda voro de unga, ensamma, fattiga på den snöda mammon, men rika på glädigt mod. Och så hade de samma väg till arbetet.

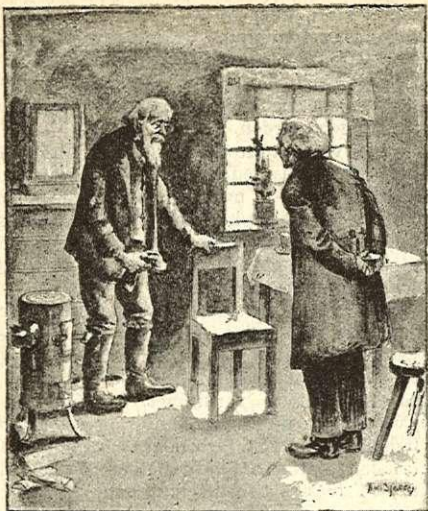
* * *

Hvilken härlig sommar blef det ej!

Fred — han hette nu egentligen Fredrik, men Mary hade döpt om honom till Fred — tyckte, att de sex slafdagarne på kontoret gingo fortare än fordom en, när han hvarje dag frässade på minnet af deras gemensamma morgonpromenad till sin torra frukostsmörgås, som vid tolf tiden förtärdes på den tomma kolboxen bakom kaminskärmen på Kellers kontor; när han hade henne i tankarne vid sin femtioöresmiddag på »magasinet» kl. 4, och sjuslaget från »Tyskan» betydde så mycket som så: om tio minuter mötas vi i Storkyrkobrinken!

Och så vaknar man en morgon med en förnimmelse af, att en elektrisk gnista sprungit genom hela ens kropp; hjärtat bul-tar hårdt, och hvarenda



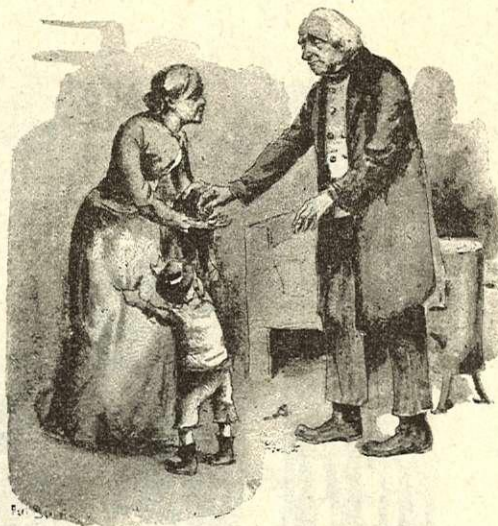


Han hade också, stackars gamle man, i morgonstunden många ting att sköta; ty fast han fattig var, så ville han sin gäst, den höge, med all vördnad möta. Han städade sin boning riktigt fin och gjorde upp en brasa i kamin; med morgondrycken sysslade han och samt bredde prydligt ut en duk på bordet. När allt på bästa sätt var ordnad vordet, iförde Martin sig sin helgdagsrock.

Ut genom fönstret då och då en blick, en spanande, den gode Martin sände; väl en och annan öfver gatan gick, men ingen stegen mot hans boning vände. Johannes, gårdens dräng, ej långt ifrån sågs flitigt syssla med sin tunga spade; fastän till åren kommen, var han mån, och brädt att skotta undan snön han hade. »Ack,» tänkte Martin, »värdet är så hårdt, den arme gubben har det riktigt svårt!» Fram litet närmare Johannes skred, snart han befann sig tätt vid fönsterrutan; en doft af »Mandarin» just nu sig spred från Martins tekök. — »Skall han blifva utan? Nej!» Martin sig beslöt: han knackade; Johannes godt förstod och nickade. Sin spade bort han slängde i en hast, det var af nöden ej att honom truga, han tyckte om att taga sig en rast och steg så in i Martins varma stuga. »Jag har, som du kan se, redt till en fest, och därför bjuder jag, hvad jag har bäst. Sitt ned!» Så Martins stämman vänligt ljöd, därpå en kopp han skänkte full med råga; Johannes tömde den och tycktes fråga med ögats språk, om Martin mer ej bjöd. Jo visst! Ej kunde denne hjärtat värna mot sådan bön, strax med en gifmild hand på nytt han fyllde koppen upp till rand: »Drick, du behöfver, och jag unnar gärna.» — Ett litet samspråk följde därpå, fördt något tankspridit ifrån Martins sida; till sysslan, hvilken nu en stund fått bida, Johannes snart dock måste återgå. »Guds fred,» han helsade, »tack för i dag! Nu må du tro, det skall bli friska tag.»

Det skred mot middag, ingen hördes af; visst tyckte Martin, att det drog på tiden, men hoppet dock förlorat han ej gaf, blott halftva dagen var ännu förliden. Fram till sitt fönster gick han då och då, den lilla gatan syntes tom och öde; men vinden ändrats, snön nu tycktes gå upp i ett enda väldigt vattuflöde. — Ah, hvad var detta för en klagolåt, som plötsligt trängde fram till Martins öra? Besynnerligt — den ljöd liksom den gråt, hvarmed de späda ofta plåga störa. Se där! — En kvinna, ytterst torftigt klädd, kom nedåt gatan med ett barn på armen; den lille smög sig, skälfeande och rädd, med sakta kvidan tätt till modersbarmen. »O,» utbrast Martin, »här är verklig nöd! Här är en plikt att bjuda hjälp och stöd.» Ut han begaf sig, ropande: »Hittåt, gå trappan ned, den till min bostad leder, därinne kunnen I få värma eder, ack, arma kvinna, hvad ni blifvit våt!» — »Men kanske komma vi blott till besvär?» —

»Nej, hvilade nu från mödorna på vägen, sitt ned i stolen invid brasan här!» — Glad kvinnan lydde, men ock smått förlägen. »Jag kan förstå, att ni, som många andra, fått kämpa hårdt i dag med köld och frost, så lät mig bjuda litet resekost, törhända långt ni ännu har att vandra.» Nyss Martin ordnat till sitt middagsmål, som för i dag bestod af kraftig soppa, därpå till brädden fyllde han en skål och bjöd sitt främmande med bröd att doppa. Det var för Martin en ej ringa fröjd att se, hur väl hans rätter tycktes smaka, att skåda lille pilten så förnöjd och höra honom joltra: »Kaka, kaka.» — När Martin sina gästers hunger släckt, begynte han att granska kvinnans dräkt, närgånget ej, medlidsamt, halft i smyg och med ett mildt af tårar fuktadt öga; ack, denna klädning skyddade så föga, gjord, som den var, af dåligt bomullstyg. Men hvarför gick hon ut i dräkt så sval? Forsiktigt Martin började att leta, och huru det förhöll sig, fick han veta: hon lånat en och femti på sin sjal. — Hur var det då för gossen, stackars liten? — För honom var det sämre ställt ända, den snäfsa kolt han bar af tunn trikå — hans enda plagg — var nära nog försliten. Nu Martin sökte ut sitt förråd, där borde väl dock finnas någon »tråd»; ja, snart han fann en ganska brukbar jacka. Glad räckte kvinnan handen för att tacka. Sist Martin letade ut sin pung, den var, som vanligt, icke mycket tung, men hur det var, så hann det till för »panten»; och när han tryckte kvinnans hand i sin, han lade uti den en penning in och bad: »Lös hem er sjal för denna slanten!»



Det vanligt är, att tiden blifver lång för den, som väntar någon under spänning; till fönstret trädde Martin gång på gång, af litet missmod erfor han en känning. Det gamla väggur visade på tre, än var det tid, än kunde det väl ske, att han förnimma fick sin Herres fjät; sitt löfte kunde Jesus icke rygga, och därför borde Martin också bygga med lugn förtröstan hoppet upp på det. Just under det han stod och tänkte så, en skepnad rörde sig tätt vid hans ruta; det var en gumma, som sågs långsamt gå och allt emellan sig mot väggen luta. Ej under att hon fram så sakta skred. På hennes rygg man lagt en börda ved, så stor, att hon den ej förmädde draga. I hast var Martin fick sin mössa på, stod strax på gatan, ropande: »Hallå! Nu, kära mor, vill jag din börda taga.» Men gumman gjorde motstånd på allt sätt, som hon var döf och skumögd i förening, hon hade svårt att fatta saken rätt, men sist förstod hon Martins goda mening. Den gamle man ej egde att förfoga just öfver mycken kraft, hans rygg var böjd, men tåligt med sin börda sågs han knoga, och gumman vandrade bredvid förnöjd.

Om aftonen sin lampa Martin tände och tog det nya testamentet fram; men hur han läste, hur han bladen vände,

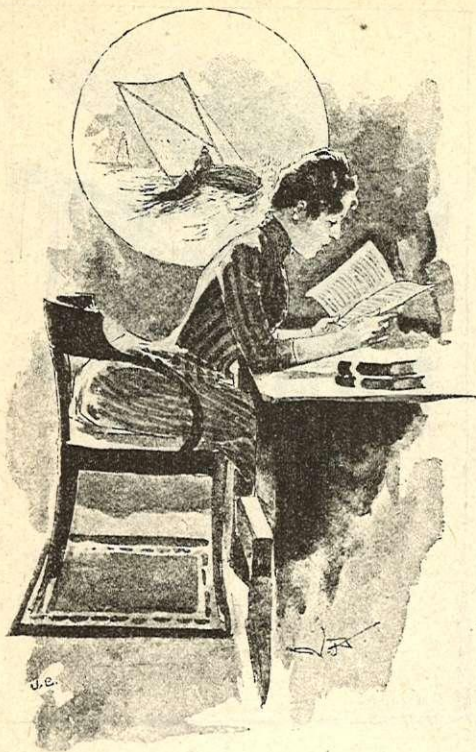


af innehället intet han förnam. Hvad är, som denna afton honom stör? Head är det väl, som sig kring honom rör? — Nu var det, som om låga taket skalv, som om det lyfte sig inför hans öga, se, buret utaf pelarrader höga, det lyfter sig till heligt tempelhalf! De, hvilka nyss ha gästet i hans hus, för honom tråda fram som ur en dimma i dräkter skinande, liksom de ljus från fästet stråla ned i keällens timma. Dock känner Martin väl igen dem alla: där står Johannes, ack, hans sträfsa drag ha blifvit milda som en solskensdag, se'n stoftomklädnaden fått nederfalla. Och kvinnan, nu med skär och rostig hy, ses seäfsa fram som ur en morgonsky med barnet ännu slutet i sitt sköte; så glada båda synas vid hans möte. Ack, barnet allra skönast är ända utaf de fagra gästerna därinne, dess åsyn kallar fram för Martins minne **det barn**, som hvilade på hö och strå. Den gamla, hvilken fram så sakta skred och var så skröplig, hon är också med. Förunderligt att se! Hon blifvit ung på nytt, det skett därför, så hon sade, att hennes börda, alltför stor och tung, på sina skuldror Martin villigt lade.

En röst nu talade som ofvanfrån: »Väl den, som öfver fattiga och arma förstår att uti kärlek sig förbarma, betalande till Herren Gud sitt lån! Head du mot dessa mina minsta gjort, det har i himlars himmel jag försport: den sista dag, då jag mitt domslut faller, din gärning såsom **mig** bevisad gäller.»

Den häpne Martin lade boken hän och sjönk i ödmjukhet på sina knän: sin Herres godhet ville han beprisa, hans hjärta var en enda högstämnd visa. Ej han förmädde uti ordens skrud sin andes underbara stämning klåda, men som ett barn förstod han fram att tråda till nådens fotapall, till lifbets Gud. Utaf de känslor, i hans själ sig rörde, en enda blott i ord tog sig gestalt, de milda änglar honom hviska hörde med brutna ljud: »Pris dig, min Gud, för allt! När helst din tjänare du tackes gästa, vill Martin bjuda dig det allra bästa.»





Sommarferien.

Skiss af Vilma Lindhé.

Med teckningar af Viktor André.

Björkvik den 10 juni 1891.

Min älskade flicka!

Du må tro, det blef en uppståndelse, då vi fingo ditt bref med underrättelsen, att farbror bjudit dig med till Marstrand i sommar. Jag fruktar småsyskonen aldrig tröttna med sina frågor, hur där ser ut, om kungen skall dit i år också, om det kommer mycket rikt och fint folk — och först af allt, om du kan begagna dina gamla klädningar eller måste ha nya, och om farbror består dem också. Gud gifve, han gjorde det!

Pappa säger, att det kanske är till din lycka, och att vi ej ha rättighet att neka. Han hade nog annars glädt sig så mycket åt att få hem sin flicka på en tid och började redan tala därom i vintras — men det skall du inte tänka på — han får väl trösta sig — och här ha vi sannerligen intet roligt att bjuda på.

Du vet, att vi hade stygga frostnätter långt fram i maj och sedan svår torka hela försommarn, så det ser inte lofvande ut för skörden. Hur arrendesumman skall kunna betalas, är vår tanke natt och dag. Han skall vara en sträng herre, löjtnanten på Holma. Jag har inte sett honom ännu och ser helst jag slipper. Det svider i hjärtat hvar gång jag tänker på, att vi skulle behöva gå ifrån vår gård — vårt kära Holma — dit jag flyttade som nygift, och där du och de andra barnen äro födda.

Det skulle också vara svårt för dig att komma hem nu, sedan allt blifvit så förändradt. Rummen här äro små och låga — ja, allt är så smått och annorlunda, men få vi bara vara friska, och pappa går i land med arrendet, så vet jag, att jag skall bli lycklig äfven här.

Jag har bara en tjänarinna till hjälp inomhus, som du vet, och kniper det, måste hon ut på åkern, hon också, och då står jag där ensam med barnen, maten och allt. Ja, det är svårt, men när jag ser, hur pappa sliter, ville jag göra dubbelt, om jag kunde — och hvad gör det också, att jag är dödstrött på aftonen, bara jag är uthvilad på morgonen och kan ta i på nytt.

Lilla Elsa försöker ersätta dig och hjälper mig, så godt hon kan. Språk, musik och sådant, som du kunde få lära, är ej för henne, nu när vi ej kunna ha guvernant, men hon kan ju bli en duglig flicka på annat sätt — och lycklig också, hoppas jag.

Öfver dina kläder oroar jag mig mest, ty din lön kan ju inte räcka till allt, hvad du nu behöf-

ver. Tror du, att farbror ger dig något extra — det kunde han gärna göra! Kan du inte bedja honom, manne? Min ljusa sidenklädning kunde ändras åt dig, och jag skickar den med första. När skulle jag begagna en sådan klädning? Jo på ditt bröllop, förstås, men det kan vara långt till dess, och — Jag skickar den i alla fall. Tro inte, det är någon uppoffring. Det kan ju hända, att jag förr tyckte om att vara fin och se hyggelig ut, men det är öfver nu — jag har så mycket annat att tänka på.

Bruna och Stjärnos ha kalvat. Den efter Brunna lägga vi på, den andra sälja vi, när den blir riktigt fet — det betalar sig. Pappa säger, att som jag sköter mjölkammaren ger den dubbelt — jämförelsevis, förstås — mot hvad den gaf på Holma. Ja, hvad jag förebrår mig, att jag inte då låg i allt, som jag borde.

Skrif nu om, hur du har det med kläderna, får jag se, hvad som kan göras. Jag har en hatt och en sommarkappa också, som jag tänker på. — Så lyckligt, att du har ordentligt med skodon!

Farväl nu! Tvätten skall läggas in, och Leopold har rifvit sönder sina byxor igen — jag vet inte ens, om de kunna lagas. Syskonen helsa! Trädgården här är nätt, och det blir mycket krusbär och inte så litet frukt heller — det är godt på många sätt — mest för barnen.

Oroa dig nu inte för oss, utan tänk bara på, att du själf får största möjliga nytta och nöje af dina sommarferier. Helsa farbror och faster! Jag skref genast och tackade, naturligtvis. Nu ropar Elsa från köket. — Lef väl och skrif snart till

Din egen moder.

Ebba hade läst brevet två gånger och satt ännu med det i handen, så lade hon det ifrån sig, steg upp och lemnade rummet.

Farbrodern satt ännu vid sin skrifpulpet, och hon stannade i dörren till kontoret, tvehågsen om hon vågade störa eller ej.

Ändtligen såg han upp. »Hvad är det om?»

»Det är bara några ord. Har farbror tid?»

»Tid?! Genast! Vänta ett ögonblick.»

Hon satte sig och såg ned på den tränga, af murar instängda gården.

Hon hade varit kontorsbiträde hos sin farbror i ett helt år. Allt sedan fadern förlorat på en borgensförbindelse — mer än han egde — och Holma måste gå under klubban. Sedan dess hade hon ej sett föräldrarna eller delat deras bekymmer — annat än som man delar på afstånd, med några ögonblicks smärtsamma tankar då och då — ej mera. Hon hade sin lilla lön och allting fritt. Mycket arbete för resten, men godt på det hela, om hon också alltid kände sig främmande och öfverflödig i det rika hemmet.

Kvällssolen föll in i rummet, förskönande de mörka väggarna, de digra kontorsböckerna, den skinnklädda soffan och farbroderns stränga, markerade profil. Att han bjudit henne till badorten var ändå ett tecken till, att han hade hjärta och tankar för annat än affärerna. Eller var det bara, för att hon var öfveransträngd, och af fruktan, att hon ej skulle göra nytta för sig framdeles? Det var en ful tanke, och hon sökte stöta den ifrån sig.

»Nå, hvad är det nu?» Han såg på sin klocka, som räknade han minuterna.

Hon reste sig hastigt. »Jag kan inte fara med till Marstrand. Jag reser hem!»

»Hem? Prat!»

»Jag reser hem.» Hon upprepade det långsamt, men med en beslutsamhet, som kom honom att se på henne, som hade han aldrig sett henne förr.

»Till slit, släp och fattigdom i stället för till nöje och hvila?»



Väl hade de gjort en och annan ansträngning för att hålla allt vid makt, men de fatades af modlöshet inför dessa gamla tjänare och dessa gamla hästar, inför alla dessa gamla, som nog ville, men ej mäktade. Gamla sedvanor förmådde de ej bryta, nya bruk kunde de ej följa. Egarne af den gamla gården kände sig glömda. De måste sälja gården och lemna barndomshemmet åt främlingar. De voro ej sådana människor, som tiden behöfde. De älskade lugn och sorglöshet. De voro helt visst ej värdiga att behålla den gamla gården.

Så hände sig en stilla sommardag, medan folket arbetade med rågskörden, fast där nog ej fanns mycken råg att skörda, att husets damer sutto på trappan med sina handarbeten.

De sutto tysta, såsom de gärna gjorde på senaste tiden, men deras tankar vandrade i de vanliga spåren. Då de gifvo akt på, att slingerväxterna, som eljes brukade nå takåsen, nu stannade på halfva vägen, och sågo mängden af torra grenar i buskagerna och märkte, hur ostadigt och bräckligt trappträcket blifvit, så kände de alla lika tydligt, att de ej hade krafter nog att upprätta allt detta, som vill falla. Och i tankarne sade de till sig själfva: »Detta går ej. Vi måste bort härifrån; här behöfvas kraftigare armar än våra.» Men dessa tankar hade ännu ingen vägat högt uttala, ty de hade gården öfvermåttan kär.

De kände det bittert, att de nu skulle kastas bort som något, för hvilket ej mer fanns plats eller användning. Naturen förkastade dem, människorna glömde dem. Gamalt herregårdslif, sådant som de tyckte om, fick ej mer föras. Det var, som om tiden ej hade råd med sådant.

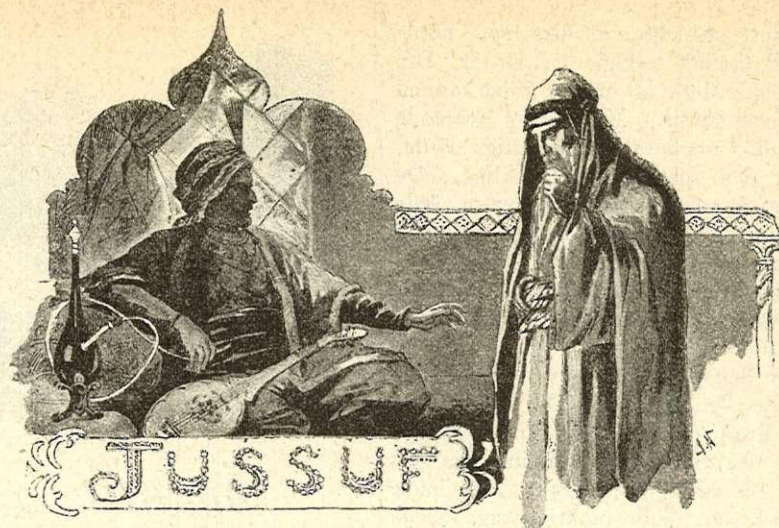
Som de nu sutto där, hörde de plötsligen några gälla klarinettoner från flygelbyggnaden, där gårdskontoret låg. Af de första, osäkra drillarne blef det snart melodier, ypperliga, gamla dansmelodier, som de alla hört så ofta, att de kunde gnola dem takt för takt, och så blef det »Neckens polska» och så till sist »Preciosa».

De hörde genast, hvem det var, som satt nere på gårdskontoret och underhöll inspektoren med musik. De kunde ej tvifla på, att deras egen gamle spelman var kommen till gården. Det var längesedan han varit där nu, men förut, — ack, så många gånger!

Han var ingen vanlig bondspelman. Han hade varit fältmusikant, och en tid, i hans ungdom, tänkte hans direktör på att sända honom till Stockholm och låta honom få konstnärlig utbildning. Det var mycket hos honom, som lofvade framgång. Han hade godt hufvud och riktigt glänsande musikaliska anlag, god sångröst, godt sätt och ett ståtligt utseende. Det var underligt, att han ej kunnat arbeta sig upp till herreman, men han hade gift sig med en bondkvinna, som endast velat förbli hvad hon var, och detta torde hafva stäckt vingarna på honom. Fattigdom och sorglöshet hade väl ock hållit honom kvar i hans eget stånd.

Nu var han gammal — allting hade blifvit gammalt. Han skötte ej mer musiken på herrskapernas baler och böndernas bröllop. Han kunde ej mer hålla ut vid klarinetten natt efter natt. Han var gammal och märkte det själf. Men att arbeta som en bonde vid plog och lie anstod honom dock ej. Han skötte fiske och jakt.

Nu hade det denna vackra sommardag fallit honom in att gå ut med bössa och hund. Och på samma gång som han stoppade ned



Med teckning af Jenny Nyström.

»Min ungdom», sade Jussuf, rike Jussuf från Medina, »i min ungdom»... men så tycktes orden på hans läppar sina.

Ty han kom på sorgsna tankar, och han suckade och sade:

»Ack, hvi talar jag om ungdom, jag, som ingen ungdom hade!

»Nöd och armod blott, så länge som jag minnas kan tillbaka, hårdhänt sträfvan mot bekymten, strida, lida och försaka.

»Guds och guld blef mödans vinning, makt och rang bland öknens förstar, men förgäfves efter kärlek, efter lycka hjärtat törstar.»

Och han gick till sångens älskling, Omar el masrút, den glade, han som sjöng så skönt om kärlek — klagade sin nöd och sade:

»Jag har sett, hur ömhet hopats öfver män, ej sådant värde, jag har sett dem finna kärlek, där de kärlek ej begärde.

»Underligt i sanning mände människornas öden länkas: kunde ej en enda smula från de rikes bord mig skänkas?

»Lär mig, Omar, lyckan finna,» bad han sist; »jag gärna lade allt mitt guld för dina fötter!» — Men den ädle sångaren sade:

»Arme Jussuf! Guld kan köpa lätt den skönaste slafvinnan, men ett hjärta, ack, ett hjärta är för sent för dig att vinna.

»Höst är inne. Arme Jussuf, arm i dina rikedomar, du gick ut att plocka rosor, när ej någon ros mer blommar.»

H. A. Melin.

kruthorn och matsäck i jaktväskan, lade han också ned den sönderskrufvade klarinetten däri, och detta var ingenting ovanligt, ty den tog han gärna med sig, hvart han färdades.

Men ovanligt för honom var att gå på jakt i sin bästa rock och att släppa lös hunden i skogen ofvanför den gamla herregården, ty den var väl den sämsta jaktmark där på orten. Han egnade ringa intresse åt jakten den dagen och fick ej heller något.

Fram på förmiddagen hade han kommit drifvande ned till skördefolket och talat med det om många likgiltiga ting. Inspektoren hade råkat honom där och tagit honom med sig in på kontoret. Han hade följt honom under mycket krusande och undskyllan.

Och så hade inspektoren frågat efter hans klarinett och bedt honom spela. Den gamle hade kastat en snabb blick genom fönstret upp till trappan, där damerna sutto. Inspektoren slog upp fönstret, då började han genast.

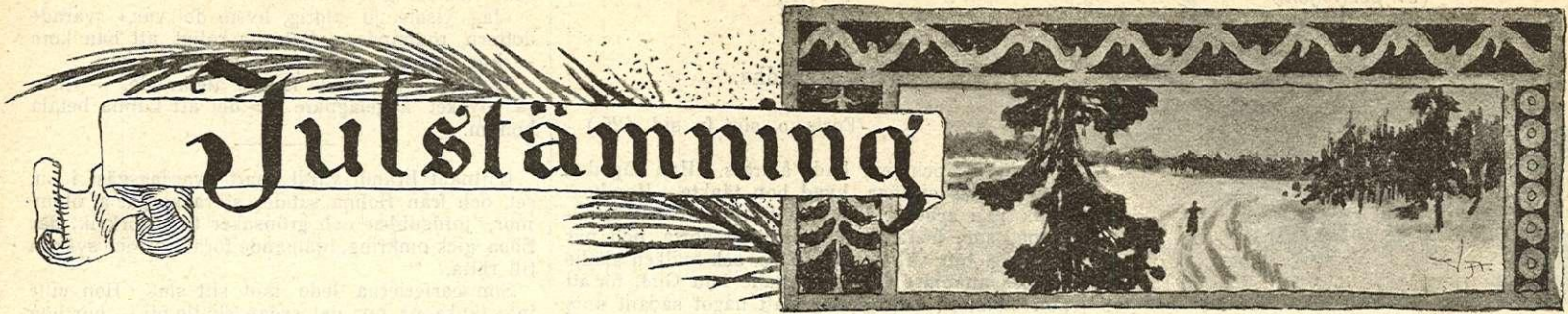
Tonerna rullade flinkt och lätt i de taktfasta dansmelodierna, men mycken känsla stod ej till att inlägga i dessa, som blifvit nötta

af att spelas tusentals gånger. Annat var det, när han kom till Neckens polska och Preciosa, som han spelade blott där i gården, där man förstod musik. Då blef klarinetten smältande öm och vemodig.

Därpå nödgade inspektoren honom att gå upp och helsa på damerna, och han lät sig efter oändligt mycket motstånd tvingas därtill. Åh, den skrymtaren, inte var han kommen för att träffa just dessa damer!

De, som suttit på trappan och lyssnat, hade så när tagit honom i famn, då han kom. De förstodo nog, trots alla hans omvägar, att han var kommen för att spela för dem nu, då det gick dem illa. Hvad det var vackert af honom, att han ville trösta dem med att låta dem höra de kära, gamla melodierna!

Och så satte han sig ytterst på kanten af en liten ranglig trädgårdsstol i hemsk närhet af trappstegen och alldeles utan skydd mot solskenet. De kunde ej få in honom på en bättre plats, men där han satt, spelade han än en gång igenom hela repertoaren, alltifrån dansmelodierna till Preciosa.



ELFRIDA ANDRÉE.

Andante con espressione.

Piano.

p *cresc.* *f* *p* *mf*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

pp *mf*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

cresc. *f* *p*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

mf *rit.*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

The musical score consists of five systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass clef staff. The first system starts with a piano (*p*) dynamic and includes a crescendo (*cresc.*) leading to a forte (*f*) dynamic, then a piano (*p*) dynamic, and finally a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second system continues with a piano (*p*) dynamic. The third system starts with a pianissimo (*pp*) dynamic and moves to a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The fourth system starts with a crescendo (*cresc.*) leading to a forte (*f*) dynamic, then a piano (*p*) dynamic. The fifth system starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and includes a ritardando (*rit.*) marking. Pedal markings (*Ped.*) with asterisks are placed throughout the score to indicate when to use the sustain pedal.



A. LAMBERGS Kappaffär
 44 Vesterlånggatan 44, Stockholm.

Rekommenderar sitt stora och väl sorterade lager af moderna Höst- och Vinter-Dame-Kappor till här på platsen lägsta pris.
 OBS! Särskildt framhållas mitt stora sortiment af Silkesplyschkappor.

Vesuvius.

(Ur portföljen.)



Rikt är landet,
ljufilig dess blåa himmel,
varma vågor skölja dess stränder,
vinrankan pryder dess kullar,
och pinjen tecknar sin klassiskt stela krona.

Mot genomskinlig luft
på fälten beta
storhornade, ståtliga hjordar,
och skimrande hvita städer
lägra sig i täta grupper
bland grönshkan vid bergets fot.
Allt är trefnad,
allt är rikedom, belåtenhet och gladt hopp.

Då en dag
skältver jorden;
hafvets barm häfs af ångest;
rök och dån fylla luften;
bergets innandömen braka,
och från dess hjässa
korsa blixtrar den förmörkade rymden.
Glödande strömmar
välta fram ur dess inre;
i sjudande vågor den smälta stenen
far härjande fram
öfver grässets blomstermatta,
öfver vaggande skördar,
mogna för skäran,
öfver folkrika städer.
Och när solen till sist
bryter fram ur natt och töcken,
beskinner hon en öde trakt,
där lif ej finnes,
där förintelsen rufvar tyst
i ostörd enslighet,
där förgängelsen sitter
och ljudlöst predikar sin dystra lära
med stelnad mun.

Bild — ur mitt hjärtas värld
har du dina drag,
fjörkrossande sanna!

V. E. Öman.



Låt om oss ej förgäta, att vår sällhet icke
beror af hvad vi äga, utan af hvad vi äro,
icke af det, som tillskyndas oss utifrån, utan
af den i vår själ inneboende renheten och
kraften.

W. E. Channing.



Sommarferien.

Skiss

af

Wilma Lindhé.

(Forts. o. slut fr. sid. 425.)

Både far och mor hade åldrats. Hon såg det, men nämde ej säga, hvad hon tänkte. Hon kom strax in i arbetet, in i alla bekymren och farhågorna, som hade hon aldrig varit borta, och när hon såg, hur väl hon behöfdes, och hvilken glädje hennes ankomst väckte, tackade hon Gud, för att hon kommit, och glömde, att något sådant som badorter fanns till i världen.

Hvad hon däremot ej glömde, var äfventyret i skogen. Att möta en ung vacker man, när man omedvetet väntat en vedhuggare eller bonde, var i sig själf något märkvärdigt, och så hans sätt, så enkelt, naturligt, och ändå vördnadsfullt. »Lilla barn» hade blifvit ett smeknamn, som hon ibland gaf sig själf.

Hvem var han? Föräldrarna visste det kanske, men hon kom sig aldrig för att fråga dem eller berätta mer, än att hon gått vilse och slutligen kommit till rätta igen, och förstod hon honom rätt, hade de ej sett hvarandra för sista gången. Det var då som förgjordt! Hon hade väntat honom hvarje dag nu i snart en vecka, och så kom han just nu.

Det var afton med solglaus öfver sjö och skog. Hon hade lyftat ut tvättbunken under ekarna för att ej gå miste om härligheten, och nu stod hon där — alldeles som när han sist såg henne — med uppskörtad klädning, bara att den var så mycket tarfligare, och med såplöddern högt öfver armbågarna. Hon försökte gömma sig, men han såg henne genast och helsade, som vore det den naturligaste sak i världen, att hon stod just där och ej annorstädes.

Hon rodnade pinsamt. Kanske tog han henne för huspigan rätt och slätt, och hon som förde handelskorrespondens på tre främmande språk, spelade Chopin och Mendelssohn och sjöng litet till och med, om han visste! Men hvem skulle säga honom det?

»Är frökens far hemma?»

»Jag tror inte han kommit ännu. Fråga efter,» ropade hon till Elsa, som nyfiket stod och tittade ut genom köksdörren.

»Förlåt, att jag inte presenterade mig, då vi sist träffades,» återtog han. »Jag är löjtnant Brandt.»

»På Holma?»

»Skrämmer det er?»

»Nej! Åh nej — men jag tänkte —»

»Man tänker så mycket, innan man lär känna en människa. Jag hoppas bli bekant med edra föräldrar — riktigt bekant. Tillåter ni, att jag sätter mig så länge?»

Han satte sig på gräskanten, och hon tvättade och vred sina kläder nästan i förtviflan öfver, att det ännu var en god stunds arbete kvar.

»Fröken har inte kommit hem bara för sitt nöjes skull, ser jag.»

»Mamma behöfver mig så väl. Elsa kan göra så litet ännu. Farbror bjöd mig till Marstrand, men —» Hon tystnade tvärt och kände, att det där skulle hon aldrig sagt.

Det blef några ögonblicks tystnad, hvarunder han klappade sin hund och såg fundersam ut. »Och ni trifs här?» fortsatte han.

»Här är vackert — fast inte som på Holma, förstås.»

»Ni håller af det stället?»

»Jag är ju född där, och vi voro alla så lyckliga, det var inga bekymmer då, ingen oro eller ångslan.»

»Och det är egentligen jag, som — — —»

»Det är ju inte ert fel.»

»Jag skulle kommit hit förr. Jag har tänkt på det hvarje stund, sedan vi sist träffades, men — uppriktigt sagt — jag var rädd, ni skulle vara en dussinfröken i alla fall — hur olik en sådan ni än föreföll. Jag har sett allt för många sådana för det.» Han hade rest sig upp och stod bredvid henne. »Det är synd om edra fina små händer.» Det låg något ömt i tonfallet, alldeles som i skogen, då han sade: »Ni är våt om edra små fötter, ser jag.»

Det strömmade något varmt genom hennes hjärta, och hon tänkte: »Hvad han måtte vara god mot dem han håller af.»

Där kom fadern från arbetet, nästan i en dagsverkarens dräkt, men med den bildade manns

prägel. Och modern! Hur fin och älsklig hon såg ut i sin hemväfda klädning! Och du sade aldrig, att du träffat honom?» frågade hon, när löjtnant Brandt, som stannat öfver kvällsmaten, sent omsider gått därifrån.

»Jag visste ju aldrig, hvem det var,» svarade dottern rodnande. »Det var roligt, att han kom — hur man kan misskänna en människa.»

»En kärnkarl,» sade fadern afgörande, — »men så mycket angelägnare är det att kunna betala honom.»

Löjtnant Brandt vardt snart hvardagsgäst i huset, och från Holma sändes stora korgar af blommor, jordgubbar och grönsaker till Björkvik, där Ebba gick omkring, hjälpande föräldrar och syskon till rätta.

Sommarferierna ledo mot sitt slut. Hon ville inte tänka på, hur det sedan skulle bli — hur hon skulle kunna lemna dem alla. Och ändå måste hon det. Om vintern var det mindre arbete i hemmet, så att modern kunde reda sig utan henne och en mun mindre att föda — samt lönen — nej, det var ej att tänka på.

Rågen var skuren, och det gällde att få den bergad. Det regnade ju så hopplöst dag och natt — visserligen hade det hållit uppe ett par dagar, men barometern föll, och det mulnade mer och mer.

Fadern hade varit ute sedan tidigt på morgonen, och Ebba och Leopold återvände just nu från åkern, dit de burit hans middagsmat.

Ebba såg bekymrad upp mot den molnhöljda himlen. »Ah, det är ju sista lassen, som gå, ni tänka då inte annat än på väderleken och allt möjligt tråkigt,» sade gossen förargad.

»Du förstår inte, du!»

»Mycket mer än ni, för ni ä' dumma allesammans. Tror du, att löjtnanten blir svår mot pappa, när han — när du — jag menar — —»

»Tyst då, tyst! Där kommer Thieros!»

»Inte behöfver du väl rodna så förskräckligt för det — det skall jag tala om.»

»Leopold då! Ser du inte!»

»Det visste jag väl, att han skulle komma efter. Då kilar jag min väg,» hviskade gossen, ryckte ifrån henne mathemataren och sprang framåt vägen som en förföljd.

»Det var roligt, att jag mötte fröken.»

Hon räckte honom handen.

»Vill ni inte gå genom skogen?» frågade han.

»Jo — hvarför inte,» svarade hon dröjande.

Det var nästan mörkt därinne, ty molnen hängde tunga öfver trädtopparne, och så förunderligt tyst som oftast innan oväder bryter löst.

Båda tego, men samma tankar sysselsatte dem — minnet af när de sist ginga här.

»Var det inte en regndroppe?» frågade hon plötsligt.

»Kanske,» svarade han förströdd.

»O ja, det börjar regna!»

»Är ni så rädd att bli våt?»

»Ack nej, men rågen!»

»Lilla barn, tänk nu inte på sådant! Tänk på, att jag älskar dig — att jag älskat dig från första ögonblicket, jag såg dig, Ebba!»

Han böjde sig ned och såg henne in i de varma, fuktiga ögonen. »Säg, att du håller af mig.»

Hur god och trofast han såg ut! »Älskade!» hviskade hon och lutade sitt huvud mot hans axel.

»Och nu stannar du hos mig för alltid,» återtog han och slöt henne i sin famn.

»Hos dig — och på Holma,» sade hon drömande — »så underbart det kan gå till.»

Plötsligt brast hon ut i skratt, medan tårarna ännu stodo henne i ögonen.

»Hvad är det?» frågade han förvånad.

»Åh ingenting — du skall få veta det sedan — det var bara mammas ljusa sidenklädning!»

Nu kom regnet i stora tunga droppar.

»Låt oss springa kapp!» ropade hon och sprang skrattande före honom. Thieros efter, hoppande och skällande.

Inom ett ögonblick hade han tagit fast henne och kysste henne, om och om igen, medan regnet strömmade ned.

»Du blir våt,» sade hon ängsligt.

»Än rågen då?»

»Den hade jag glömt.»

Vid stättan tog han henne i sina armar och bar henne däröfver. Så sprungo de hand i hand backen nedåt till Björkvik, där modern stod i förstugudörren, orolig öfver att Ebba var ute i regnet, men ännu oroligare öfver, att rågen ej kommit under tak.



Gamla mormor.

Berättelse af *Adolf Hellander*.

Ja, det är i dagarne jämnt hundra år, sedan gamla mormor föddes, men nu hvilat hon sedan sju år tillbaka under snötäcket därute i den stora tysta staden utanför Norrtull, och ett litet enkelt svart kors bland de mångtusende andra visar platsen, där hon sover sin fridfulla sömn.

Gamla mormor — vi behöfva icke känna henne under något annat namn, ty så hade barnen i trakten, där hon bodde uppe på Södermalm, benämnt henne under mer än tre decennier — hade ett barns sinne, en ängels godhet och, själf gifvande, drog hon allas kärlek till sig. Och dock hade hennes lif ingalunda varit en dans på rosor. När man förnam, hvad hon hade genomgått under sitt långa, sträfsamma lif, kunde man förvånas, öfver att så mycken kraft och själsstyrka oförminskad kunde bo i denna lilla späda fina varelse, hvars halfskumma ögon ännu vid nittio års ålder blickade så gladt omkring sig.

Långt bort i Värmland stod hennes fattiga föräldrahem, och minnena från hennes hembygd och barndom gömdes som heliga relik i hennes hjärta. De väldiga skogarnes högtidliga tystnad, den breda Klarälvens majestät, folkets gamla sedvänjor och lekar hade hos gamla mormor bibehållit en tjusningsmakt, som sedan gaf lif och färg åt hundrade sagor och sägner, till hvilka de unga andlöst lyssnade. Det var icke sagor af idel ljus och fröjd, de egde äfven djupa skuggor. Klart mindes hon den stora nöden under kriget 1808—1809. Allt manfolk drog ur huset, jorden låg oplöjd, ladorna stodo tomma, vintern var förfärlig, de hemkomna landtvärnsmännen spreda fältsjukan, och i fattigmans stuga blandades bark i kornbrödet. Djupt i sin byrålåda förvarade gamla mormor, väl inlindadt, en bit mörkt, skrumpet bröd från dessa olycksår, och då hon visade det någon gång, blefvo barnaögonen så förunderligt allvarsamma.

Men åter gick en ljusning öfver landet och hvar och en grep nya tag för att skapa en ny, lyckligare tid. Gamla mormor var en ungmö om aderton år, då hon till Stockholm fick följa med en värmlandsfamilj, i hvars hem hon förblef några år, till dess hon, följande sitt hjärtas val, trädde i brudstol med en ung, fattig man. Om den närmast följande tiden talade gamla mormor aldrig. Nog af, efter några få år stod den unga makan som enka, med två små döttrar i ett sköfadt hem.

Nu började kampen, en strid, i hvilken modet och styrkan i en kvinnosjäl pröfvades. Fjärran från sin hembygd, utan ringaste penningmedel, nästan utan vänner, gällde det för den unga enkan att med sina två händer skaffa hem och bröd åt sig och barn. Men Gud stod vid hennes sida och hade skänkt henne en spänstighet, som icke lät sig böjas, och därtill en mångsidighet, som ständigt öppnade henne nya, om äfven små förvärfskällor. Hon sydde och spann, stöpte ljus och gjorde pallar och dynor, väfde mattor och tillverkade choklad, klädde brudar och svepte lik, förfärdigade de allra märkvärdigaste leksaker och dockor, och på så sätt, under ett nästan öfvermänskligt arbete, dag ut och dag in, med få timmars nattsömn,

hade hon efter år af mödor hunnit så långt, att hon åtminstone vågade andas ut. De båda döttrarna hade nu växt upp och voro henne till kraftig hjälp, och under samfärdt flitigt arbete framlefde den lilla familjen nu lyckliga dagar. Den ensamma kvinnans ensamma mångåriga kamp hade väckt beundran, och en ny vänkrets slöt sig trofast till henne.

Så blef den ena dottern gift, nya år kommo och gingo, och så ljödo för första gången de jollrande orden »gamla mormor» från en liten parfvels läppar. Men hur ungdomlig var hon ej! De långa, bekymmersamma åren hade väl stänkt litet silfver i håren, men smärt och rak var gamla mormor som en ung flicka, dansade som en sylfid och ville aldrig förtrötta i arbete. Och öfverallt där barn funnos, skockade de sig samman kring henne — kring gamla mormor. Det var något ljusst och varmt, som utstrålade från henne. När hon satt midt i barnaringen, tedde hon sig som en ren, vit lilja, omgifven af nyutspruckna rosenknoppar, och satt någon liten sorgtagg i barnahjärtat, så försvann den strax vid gamla mormors smekning. Ett hårdt, klandrande ord kom aldrig öfver hennes läppar, friden följde troget i hennes spår, och frid lyste ur hennes milda ögon.

Gamla mormors andra dotter förblef ogift och öppnade på äldre dagar en småbarnsskola. Timmarne kunde vara långa nog för de små, där de sutto på sina pallar kring lärarinnan, och många längtande blickar riktades nog genom fönsterrutorna ut till det strålände solskenet. Då öppnades dörren till det inre rummet helt tyst och ett hvitt, mössprydt hufvud tittade ut och nickade så vänligt. Då var revolutionen färdig, disciplinens band lösta. Med ett unisont »gamla mormor!» rusade smågossar och småflickor upp, skolböcker och griffeltaflor kastades huller om buller och tjugur par små armar famnade och snurrade om den lilla gumman. Det var högtidsstunder för de små under de tröga timmarne. Alla små hemligheter skulle förtros åt gamla mormor och alla tvister slitats af henne. Led det åt juletid, så gällde det att få komma in i mormors allra heligaste, i hennes lilla verkstad, för att få betrakta alla de härligheter, hon med sina flitiga händer sysslade med. Det utgjorde belöningen efter skoltimmarne. Barnen stannade beundrande innanför dörren och betraktade julbockarne, stora och små, hvilka stodo uppradade på det gamla pärlfärgade matbordet. De förgyllda krumhornen böjde sig sirligt och glaspärlögonen blickade så trolskt på barnskaran. Men det bästa af allt var ändå den stora gunghästen, som stod på golfvet. Den var mormors mästerstycke. Den var stoppad och hade ludet skinn och man och svans af tagel och hade sadel och stigbyglar och »var alldeles precis som en riktig häst». Och barnen klappade »Pälle» och fingo gunga i tur och ordning och betraktade gamla mormor med beundran.

Dessa jularbeten voro hennes sysselsättning, ännu sedan hon hunnit in på nitti-talet, och med den förvärfvade penningen skänkte hon julglädje, icke blott åt de sina, utan ock åt många fattiga små i grannskapet.

Men hennes vackra lefnadssol dalade sakta. De klara, goda ögonen blefvo matta, och de flitiga händerna började darra. Då kände sig gamla mormor vemodig. »Jag börjar bli gammal» — brukade hon säga — »och är ej mer till någon nytta, och då är det bäst att få dö.» För öfrigt bibehöll hon sina själsför-

mögenheter, hennes minne från gamla tider var beundransvärdt, scener från hennes barndom i det gamla kära Värmland skildrade hon varmt i poetiska ord, och så talade hon om barnen, alla dessa barn, som sedan vuxit upp och själfva blifvit mödrar och fäder, men alltid infunnit sig på högtidsdagar, åtföljda af sina barn, för att helsa gamla mormor.

En dag trädde sakta inom dörren en solbränd, bredaxlad man med långt skägg, och den gamla nittiåriga neg så djupt, men den starke mannen slöt den lilla späda gumman i sina armar, lyfte henne upp i sin famn och frågade, »om ej »gamla mormor» kände igen lille Arvid, som suttit på skolpallen och gungat på mormors julhäst och hört så många vackra sagor?» —

Nu var lille Arvid en duktig ingenjör och hade skapat sig en ställning i den stora republiken på andra sidan oceanen, men när han återsåg sitt fädernesland, ville han bland sina första besök helsa sin barndoms gamla vän.

En annan gång stod en blek ung man med drömmande ögon inför henne och såg så innerligt mildt på den gamla. Hur många gånger hade hon ej kysst bort »lille Gustafs» tårar, då lexan var för svår. Nu var han filosofie doktor, hade varit ute och fått drömma på Italiens klassiska jord och skref vackra sagor och sägner, vackrare kanske än dem gamla mormor kunde, men han kom dock för att i hennes ögon se den sista glansen af så mycken fromhet och barnakärlek.

Åhja, hon mindes dem nog alla — mycket väl, — men de små hade blifvit så stora ... så stora.

En härlig junimorgon, då solen därute i naturen kysste jorden varm, då trädens fina, ljusgröna blad svälldes af lifskraft och fågel-skarorna sjöngo jubelsånger i skyn, slumrade gamla mormor längre än vanligt. Hon log så barnagodt och tyckte hviska: »Väck mig icke, mina kära, jag är så trött!» Ingen störde hennes sömn, ty hon hade somnat in för alltid — och himlen hade vunnit en ängel mer.

Men de godas och frommas minne lever.



Iduns anmälan

för år 1892, hvilken återfinnes å sid. 436 i detta nummer, torde noga genomläsas. Den innehåller nämligen intressanta meddelanden för det kommande året.



Innehållsförteckning.

Konungahusets yngste. — Julkväde till kvinnan; af *Frithiof Holmgren*. — Betlehemsstjärnan; af *K. A. Hagström*. — Tant Lovas juldag; af *Elin Ameen*. — Fattiga barns bespising; af *A. U. Båth*. — Pappa kommer; af *Gurli Linder*. — Gamla konsultansens julbref; berättelse af *Ave*. — I skogen; af *Kristian Winterhjelm*. — Julstök och julklappar; af *Mathilda Langlet*. — Den första snön; af *Daniel Fallström*. — Att taga och att gifva; af *Helena Nyblom*. — Pastorskans stora middag; skiss af *Anna Wahlenberg*. — Fågelbo; af *Johan Nordling*. — Martin skofickaren; efter *Leo Tolstoys* saga »Där kärleken är, där är Gud». — *Charlotta Lindholm*. — Sommarferier; skiss af *Vilma Lindhé*. — Ett intryck från Eugeniahemmet; af *Mathilda Roos*. — Helsing; af *Ernst Beckman*. — Efter femton år; teckning af *Cecilia Båth-Holmberg*. — En spelmannshistoria; af *Selma Lagerlöf*. — Jussuf; af *K. A. Melin*. — Smättingar; af *Amalia Fahlstedt*. — Julafton i Rom; af *Georg Nordensvan*. — Ett julkala; af *Snorre*. — Julstämning; pianostycke af *Elfrida Andréa*. — Vesuvius; af *V. E. Oman*. — Gamla mormor; af *Adolf Hellander*.



Till kvinnan i de svenska hemmen!

Då *Idun* med detta nummer avslutar sin fjärde årgång, sker det under den tillitsfulla förhoppning å Redaktionens sida, att alla våra nuvarande läsarinnor skola gifva oss det erkännandet, att vi sökt göra vårt bästa för att fylla våra åtagna förbindelser, samt att vi ej skytt några mödor och uppoffringar för att göra tidningen så omvexlande, nyttig och läsvärd som möjligt. Och få vi döma af det allt lifligare intresse, som år för år egnats *Idun*, så kunna vi ej heller annat än tro, det våra läsarinnor äfven på det nya året skola hålla fast vid tidningen och till ömsesidig fördel arbeta för dess spridning i än vidare kretsar. Endast härigenom blir det möjligt för oss att ytterligare utvidga och i alla afseenden förbättra densamma.

Af det med detta nummer följande hufvudregistret framgår, att den nu avslutade årgången innehållit inemot 150 uppsatser i ämnen rörande kvinnan och hemmet, omkring 100 längre och kortare noveller, skisser och kåserier, 70 biografiska uppsatser med tillsammans 75 porträtt, 60 poem samt minst 1,500 husliga rön och anvisningar m. m. dylikt — allt för det utomordentligt billiga priset af *endast 4 kronor*; och dock kan mången gång en enda af de små i hvarje nummer förekommande anvisningarna ensam vara värd mångdubbelt denna summa. Vi våga också hoppas, att mer än en kvinna skall bekräftande kunna instämma i följande en ung husmoders yttrande, som benäget meddelats oss: »Sedan jag för tre år sedan började prenumerera på *Idun*, hafva mina utgifter för mitt hem märkbart minskats, och tillskrifver jag detta de många utmärkta vinkar och råd, jag fått genom *Idun*. Mer än en klädning, som jag ansett tillspillogifven, har jag fått nästan som ny genom att följa anvisningar i *Idun*, och mången smaklig måltid af billigaste slag har jag kunnat bereda mig och de mina genom att efter *Iduns* råd tillvarataga och på förståndigt vis anrätta rester från en föregående dag. Läger jag härtill de många angenäma stunder, som beredts mig vid läsningen af tidningens många förträffliga och sunda bidrag på det novellistiska området, så anser jag, att jag har den obetydliga prenumerationsafgiften mångdubbelt ersatt.»

Detta och många liknande erkännanden, som ofta komma oss till del, kunna ej annat än framkalla vår tacksamhet och sporra oss till ytterligare ansträngningar. Genom fortsatt medverkan, såsom vi hoppas, af samma framstående förmågor, som bistått oss detta år — bland hvilka vi särskildt vilja nämna *Ellen Bergström*, *Cicilia Bååth-Holmberg*, *F. M. Chrysander*, *Ellen Friis*, *Elisabeth Kallstenius*, *Selma Lagerlöf*, *Mathilda Langlet*, *Vilma*

Lindhé, *Helena Nyblom*, *Mathilda Roos*, *Anna Wahlenberg* och *Eva Wigström* (*Ave*) samt *A. U. Bååth*, *Daniel Fallström*, *Frithiof Holmgren*, *K. A. Melin*, *Georg Nordensvan*, *Johan Nordling* och *Birger Schöldström* — torde det ej heller varda omöjligt att motsvara rätt högt ställda anspråk. Utan fara att röna motsägelser torde vi ock kunna påstå, att *Idun* med afseende på textinnehållets godhet och omvexlande mångfald står främst bland vårt lands veckotidningar. Häri har man väl att söka orsaken till, att tidningen likaledes blifvit den bland de bildade och burgna klasserna mest spridda tidningen i landet.

Hvad innehållet i den nya årgången beträffar, kunna vi på förhand utlofva många intressanta saker. Särskildt vilja vi nämna, att *Iduns* följetongsafdelning på det nya året kommer att öppnas af fru *F. M. Chrysanders* vid senaste stora täfling prisbelönta novell »*Den rätta*», hvilken kommer att sträcka sig ett godt stycke fram på våren. Vidare erhåller en hvar, som prenumererar på *Idun* från årets början, gratis fru *Ellen Bergströms* förträffliga, likaledes i senaste täfling prisbelönta arbete: »Huru skall kvinnan bäst kunna bidraga till höjande af familjens ekonomi?» tryckt i bokform.

Planen för tidningen blir annars i hufvuddragen densamma som hittills. Hufvudnumret, hvars första sida som vanligt kommer att prydas af ett kvinnoporträtt med åtföljande text, fylles för öfrigt med intressanta noveller, skisser och berättelser, goda och vägledande uppsatser i ämnen, som röra kvinnan samt hennes verksamhet i och utom hemmet, äfvensom med poem, notiser från kvinnovärlden, om litteratur och konst m. m. Bilagan åter meddelar kostnadsfria läkareråd, frågor och svar, gåtafdelning samt matsedlar för hvarje dag i veckan året om med åtföljande recept; dessutom ingår i densamma den i bokform tryckta »*Iduns* hjälpreda», hvilken under årets lopp i sig upptager mer än tusen anvisningar och rön på alla områden för hus och hem samt vid dess slut bildar en bok på mer än 200 sidor, som kan inbindas i därför särskildt afsedda billiga och prydliga klotpermar samt på grund af det densamma åtföljande fullständiga sakregistret utgör den ypperligaste uppslagsbok och rådgifvare för kvinnan i alla möjliga förhållanden. Värde af denna bilaga blir hädanefter så mycket större, som vi lyckats träffa aftal med fru *Mathilda Langlet* att från nyåret öfvertaga hela redaktionsbestyret med dessa afdelningar. Och hvad hon förmår i detta fall, det veta alla, som haft tillfälle taga del af hennes förträffliga arbete »Husmodern i staden och på landet».

Till sist torde böra påpekas den synner-

ligen värdefulla gratispresent, som hvarje *Iduns* prenumerant erhåller i det ovanligt rikhaltiga och omvexlande julnumret. Sålunda innehåller detta års julnummer ej mindre än 28 bidrag (eller dubbelt så många som de största bland de andra jultidningarna) på vers och prosa af lika många bland våra mera kända författare samt därjämte mer än ett 20-tal teckningar och vignetter af våra båda mest framstående tecknare *Jenny Nyström* och *Viktor Andrén*.

Ett par afdelningar, som af lätt begripliga skäl ej kunnat inrymmas i *Idun*, äro mode- och handarbetsafdelningarna med till dem hörande oundgängliga mönster. De hafva därför som bekant fått sin särskilda tidning under namnet *Iduns Mode- och Mönstertidning*. Glädjande att omtala har äfven denna tidning rönt ett lika varmt intresse och vänligt mottagande som *Idun* själf, så att den väl nu användes i de flesta hem, där *Idun* finnes. Också torde ingen annan modetidning i Skandinavien, om man på en gång tar i betraktande innehållets godhet och rikhaltighet, illustrationernas finhet och mångfald samt tidningens ovanliga prisbillighet, kunna mäta sig med *Iduns Mode- och Mönstertidning*. Tidningen, som är en svensk upplaga af en bland utlandets mest spridda modetidningar, hvilken utgifves på 7 olika språk, innehåller alltid de senaste moderna, förståndigt utlemnade alla löjligen öfverdrifter. Den svenska upplagan utkommer samtidigt med de utländska upplagorna, med ett 8-sidigt nummer i månaden, innehållande ett 60-tal fina illustrationer med förklarande text samt åtföljdt af en stor dubbelsidig mönsterbilaga med talrika tillklippnings- och handarbetsmönster i naturl. storlek. Dessutom erhålles mot särskild afgift (se här nedan!) med hvarje nummer en ytterst elegant kolorerad modeplansch i stålstick. Såsom synes härnedan vid prenumerationsprisen, erhålla *Iduns* prenumeranter Modetidningen för betydligt billigare pris, om de taga båda tidningarna på en gång.

Sedan vi sålunda häröfvan sökt betona, hvad de båda tidningarna tillsammans äro och vilja vara för den svenska kvinnan, nämligen en underhållande vän och pålitlig hjälpreda i alla lifvets förhållanden, bedja vi till sist få önska *Iduns* alla läsarinnor *en angenäm jul och ett godt slut på gamla året!*

För *Iduns* redaktion:

Frithiof Hellberg,

redaktör o. ansvarig utgivare.

Prenumerationspris:

Idun med Modetidning		Idun med Modetidning		Idun (ensam):		Modetidningen (ensam):	
jämte kolor. planscher:		utan kolor. planscher:					
helt år.....	kr. 8: —	helt år.....	kr. 6: 50	helt år.....	kr. 4: —	helt år.....	kr. 5: —
halft år.....	» 4: —	halft år.....	» 3: 25	halft år.....	» 2: —	halft år.....	» 2: 50
kvartal.....	» 2: 25	kvartal.....	» 1: 85	kvartal.....	» 1: 20	kvartal.....	» 1: 50

Postbefordringsafgiften inberäknad.

Medföljande prenumerationsblanketter torde lämpligast användas.

Förlofnings- och vigselringar

ständigt lager hos

Juvelerar HALLBERG Stockholm.

Order från landsorten expedieras omgående.

Perlhalsband, gammalt guld, silver och juveler uppköpas konstant eller tagas i utbyte mot moderna arbeten. Om gamla saker insändas från landsorten, sändes likvid pr omgående.

Juvelerar HALLBERG, Stockholm.